

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Zelíková

**Aktuální problémy rozhodčího řízení se zaměřením na
vymahatelnost nároku v něm přiznaného**

Diplomová práce

Olomouc

2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Aktuální problémy rozhodčího řízení se zaměřením na vymahatelnost nároku v něm přiznaného“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 24. listopadu 2014

Tereza Zelíková

.....

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky, vstřícnost, příjemný a profesionální přístup.

Upřímné poděkování patří rovněž všem, kteří mě v průběhu studia podporovali.

Seznam použitých zkratek

ZRŘ	z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nález
OSŘ	z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	z. č.89/2012 Sb., občanský zákoník
NS	Nejvyšší soud České republiky
ÚS	Ústavní soud České republiky
LZPS	Listina základních práv a svobod
ČL.	článek
SP. ZN.	spisová značka
atd.	a tak dále
RŘ	rozhodčí řízení
RN	rozhodčí nález

Obsah

Úvod	6
1 Rozhodčí smlouva	8
1.1 Povaha rozhodčí smlouvy.....	8
1.2 Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní	10
1.3 Platnost rozhodčí smluv	11
1.3.1 Obsah rozhodčí doložky	12
1.3.2 Forma rozhodčí doložky.....	16
2 Ochrana spotřebitele v rozhodčím řízení	18
2.1 Zásadní novela ZRŘ (z. č. 19/2012 Sb.) pro ochranu spotřebitele.....	19
2.2 Rozhodčí doložky v adhezních smlouvách	24
2.2.1 Rozhodčí doložka jako nepřiměřené ujednání	25
2.3 Problematika „soukromých rozhodčích soudů“	25
3 Přezkoumání a zrušení rozhodčích nálezů.....	30
3.1 Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu	30
3.2 Přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci	33
3.2.1 Podmínky přípustnosti přezkumného řízení	33
3.2.2 Jednoinstančnost.....	35
3.3 Zrušení rozhodčího nálezu soudem	37
3.3.1 Lhůta.....	39
3.3.2 Důvody zrušení rozhodčího nálezu	40
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	50
Shrnutí.....	55
Abstract	55
Seznam klíčových slov	56
Keyword list	56

Úvod

Obecně je nejznámějším nástrojem k prosazení a ochraně práva soudní řízení. To však v mnoha ohledech není tím nejlepším způsobem. Jsou zde i jiné, více vyhovující způsoby. Jde o alternativní způsoby řešení sporů. Jedním z nich je právě RŘ, které skýtá možnost rychlejšího a stejně účinného vyřešení sporů jako soudní řízení, protože konečné rozhodnutí rozhodců, tedy RN, je také exekucním titulem. Bohužel i přesto, že RŘ přináší spoustu výhod oproti řízení soudnímu, ve společnosti a právní teorii se vedou stále negativní diskuze o tomto institutu. Právě tyto negativní ohlasy a rozporuplné názory mě přivedly ke zvolenému tématu mé diplomové práce. Široká veřejnost má o rozhodčím řízení mizivé informace, a proto si stále drží v podvědomí, že rozhodčí řízení je institut, kterým podnikatelé zneužívají práva spotřebitelů. Frekvencovanost rozhodčího řízení však v posledních letech roste a tento institut se stává stále užívanějším a právě tento rozmach rozhodčího řízení odkryl v „úplné nahotě“ veškeré nedostatky, vady, slabší místa a naprosté mezery právní úpravy.

Existují i další alternativní možnosti řešení sporů, avšak jediné RŘ disponuje oprávněním zakončit řízení pravomocným a vykonatelným rozhodnutím. RŘ je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Avšak úprava tohoto institutu podléhá i mezinárodním smlouvám, jimiž je Česká republika vázána, harmonizačním předpisům Evropské Unie, zejména co se týká ochrany spotřebitele, a jiným mezinárodním úmlouvám.

Diplomová práce se týká právní úpravy rozhodčího řízení v České republice. Výzkumnou otázkou v této práci bude posouzení, zda je česká právní úprava rozhodčího řízení dostačující. Jak jsem již zmiňovala, jde o velmi diskutované řízení, které přináší řadu praktických problémů. Proto, abych byla schopná odpovědět na výzkumnou otázku, nejprve musím popsat nejproblematictější aspekty tohoto institutu, zhodnotit názory odborníků na dané téma a zaujmout k dané problematice své obhajitelné stanovisko. A tímto se pokusím o předeštění řešení nastíněných problémů. Půjde zejména o právní povahu rozhodčí smlouvy, zda je hmotněprávní či procesní, dovolenost či protiprávnost „soukromých rozhodčích soudů“, ochrana spotřebitele v rozhodčím řízení, problematika doručování rozhodčích nálezů, obligatornost či fakultativnost přezkumu rozhodčích nálezů jinými rozhodci, aplikační problémy ustanoveních o jednotlivých důvodech pro zrušení rozhodčích nálezů, zejména pak možnost zrušení rozhodčího nálezu pro rozpor s hmotným právem. Dvěma posledním zmiňovaným problémům se věnuji obšírněji, jelikož mám za to, že problémy s přezkumem rozhodčích nálezů si zaslouží největší pozornost.

V první kapitole bude rozebrána rozhodčí smlouva jako základ pro přenesení pravomoci na rozhodce, a to jak z hlediska povahy, vztahu k hlavní smlouvě, platnosti s ohledem na posouzení obsahu a formálních náležitostí.

Následující kapitola se bude týkat ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení. Cílem této kapitoly nebude hodnotit jednotlivé prvky ochrany, ale globálně posoudit, jestli je slabší straně poskytnuta náležitá ochrana, nebo zda právní úprava tohoto alternativního způsobu řešení sporů nevěnuje ochraně spotřebitelů dostatečnou pozornost. Do této kapitoly zahrnu asi nejvíce diskutované téma, a to problematiku soukromých rozhodčích soudů. Zde budu chtít objasnit, proč a za jakých podmínek považuji tyto soukromé instituce za legální.

Poslední kapitolu zasvěťím přezkumu a rušení rozhodčích nálezů. Hned na úvod této kapitoly bych chtěla objasnit problematiku právní moci rozhodčích nálezů a v této souvislosti zhodnotím i doručování v rozhodčím řízení. U přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci se budu věnovat hlavně problému, zda postačuje fakultativní přezkoumávání, či zda by mělo dojít ke změně právní úpravy tím směrem, že by měl být zaveden obligatorní instanční postup v rozhodčím řízení. Posledním úkolem v mé práci bude rozebrat jednotlivé důvody pro zrušení rozhodčího nálezu, zejména se zaměřit na sporné otázky, příkladem je *rei iudicatae* jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu, podjatost rozhodce nebo zrušení rozhodčího nálezu pro rozpor s hmotným právem.

Diplomová práce je po metodologické stránce zpracována největším rozsahem komparativně, analyticky a systematicky. Absentuje metoda historická. Práce nesměřuje k pouhému rigidnímu výkladu zákona, ale snahou je přinést rozdílné názory odborníků, které podkládám judikaturou. Uplatňuji tedy analýzu postojů znalců a následně obhajují svůj vlastní úsudek na danou problematiku. Při výkladu právních norem aplikuji interpretaci jazykovou, systematickou a také logickou.

Tato práce usiluje o zhodnocení současné právní úpravy rozhodčího řízení v České republice, a to včetně judikatury, odborných názorů a odborné praxe. Závěrem bych proto chtěla shrnout poznatky, ke kterým při psaní této práci získám.

1 Rozhodčí smlouva

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen ZRŘ), dává stranám určitého právního vztahu možnost, aby vyňaly projednávání a rozhodování jejich sporu z pravomoci obecných soudů a rozhodnutí svěřily do rukou rozhodců/ce nebo stálému rozhodčímu soudu, právě na základě rozhodčí smlouvy. Z toho vyplývá, že tedy jde o projev shodné vůle stran. Pravomoc pro RŘ je teda dána výhradně vůlí obou subjektů, nikoliv jednostranným právním jednáním, což ostatně dovozujeme i z legislativní zkratky pro rozhodčí smlouvu, která je uvedena v § 2 odst. 1 ZRŘ.¹ Pro založení pravomoci ZRŘ stanoví striktní podmínky, včetně formy rozhodčí smlouvy, která nemůže mít konkludentní podobu. V této kapitole bych se však ráda věnovala povaze a jednotlivými typy rozhodčí smlouvy, v podkapitolách bych pak podrobněji rozebrala vztah smlouvy hlavní a rozhodčí smlouvy, a dále platnost rozhodčí doložky.

1.1 Povaha rozhodčí smlouvy

Jedním z hodně diskutovaných a velmi významných témat, je právní povaha rozhodčí smlouvy. Tomuto tématu je věnována taková pozornost hlavně proto, že povaha rozhodčí smlouvy ovlivňuje povahu celého rozhodčího řízení. Přikláním se k většinovému názoru, který rozhodčí smlouvu charakterizuje jako procesní smlouvu, a jehož příznivci jsou zejména zastánci jurisdikční teorie, například Pospíšil. Procesní smlouvou se v právní teorii rozumí taková smlouva, která upravuje prosazování hmotných práv a postup v řízení.² Toto tvrzení se opírá hlavně o skutečnost, že na základě tohoto shodného projevu vůle, je přenesena pravomoc rozhodnout spor na soukromoprávní subjekty. Z toho vyplývá, že procesní povaha rozhodčí smlouvy je dána hlavně účinky rozhodčí smlouvy. Její uzavření tedy nemá vliv na běh hmotněprávních promlčecích a prekluzivních lhůt. Zásadně nesouhlasím s opačným méně častým názorem, podporovaným zastánci smluvní teorie rozhodčího řízení, například Kleinem, že rozhodčí smlouva je hmotněprávní ujednání³, jelikož úpravu práv a povinností subjektů určitého právního vztahu, obsahuje až meritorní rozhodnutí. Rozhodčí smlouva

¹ Není proto správné vyvozovat z § 15/2 ZRŘ tvrzení, že pravomoc rozhodčího soudu či rozhodce může být odvozena od skutečnosti, že strana sporu nenamítla neexistenci rozhodčí smlouvy v ustanovení určeném okamžiku. Toto ustanovení se vztahuje pouze na situaci, kdy strana, která má možnost uplatnit námitku dle §15 odst. 2, se k řízení dostaví a aktivně jedná, aniž by námitku vyjádřila (TOMSA, Miloš. K rozhodování majetkových sporů v rozhodčím řízení a k postavení rozhodčích institucí. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 12, s. 12-17.)

² BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 218-220.

³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním styku*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 64 (autorka zastává názor, že jde o smluvní základ s procesními účinky).

zakládá jenom právo podat žalobu k rozhodci. Avšak vzhledem k tomu, že ZRŘ neobsahuje komplexní úpravu uzavírání rozhodčím smluv, tato problematika chybí také v z. č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu (dále jen OSŘ), proto se na základě analogie použije z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ).⁴ Zde bych chtěla uvést i opačný názor prof. Zoulíka, který taktéž považuje rozhodčí smlouvu za procesní ujednání, ovšem dodává, že „všechny procesní nedostatky a důsledky z nich vyplývající je třeba řešit právními prostředky, které poskytuje procesní právo. Podle něho se procesní úkony posuzují zejména z hlediska přípustnosti, vadnosti a účinnosti. Také uvádí, že i když ZRŘ mluví v některých souvislostech o její „platnosti“, používá pouze tradiční terminologii týkající se smluv, ale z logického výkladu ustanovení vyplývá, že tím nemyslí platnost dle OZ, na nějž ani neodkazuje. Ve skutečnosti zde jde o přípustnost rozhodčí smlouvy z hlediska obsahu a způsobu uzavření.“⁵ Této problematice se budu podrobně věnovat níže.

Jak jsem již výše nastínila, přikláním se k názoru, že rozhodčí smlouva je procesní ujednání. I když se odchýlím do pramenů úpravy, které jsou výhradně procesní (ZRŘ, OSŘ), je tu aspekt, který charakterizuje rozhodčí smlouvu jako procesní ujednání. Tímto aspektem jsou důsledky uzavření rozhodčí smlouvy. Hmotněprávní ujednání má účinky dovnitř, jelikož upravuje práva a povinnosti stran. Procesní ujednání naopak působí vně, protože následkem uzavření takové dohody je pouze přenesení pravomoci na rozhodce, čili založení pravomoci rozhodcům. Rozhodčí doložka tedy neupravuje žádné plnění, které je předmětem hmotněprávního závazku. Ovšem již nesouhlasím se Zoulíkem, který prosazuje, že rozhodčí smlouva musí být zkoumána z hlediska účinnosti, přípustnosti a vadnosti. Jak bylo výše řečeno, ani jeden z pramenů tohoto procesního ujednání neobsahuje úpravu procesu uzavírání, proto se analogicky užije OZ a rozhodčí smlouva musí být uzavřena s určitostí, vážností, srozumitelností a mít další náležitosti vyžadované OZ. Navíc rozhodčí smlouva má zásadní následky, proto by bylo na místě zkoumat projevenou skutečnou vůli.

Rozeznáváme tři typy rozhodčí smlouvy, a to smlouvu o rozhodci (v úvahu přichází, pokud mezi stranami již spor existuje), rozhodčí doložku (jde o ujednaná, které je vloženo do hlavní smlouvy, to znamená, že v době jejího uzavření mezi stranami žádný spor ještě neexistuje), neomezený kompromis (jde o všeobecné ujednání, které má své místo v situacích, kdy mezi sebou strany uzavírají v určitém časovém období různé smlouvy). V některých publikacích se objevuje i čtvrtý typ rozhodčí smlouvy, a to asymetrická rozhodčí doložka,

⁴ BANDÚROVÁ, Monika. Rozhodčí doložka a plná moc. *Právní rozhledy*, 2009, č. 8. s. 5-7.

⁵ ZOULÍK, František. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 1, č. 1, s. 13 - 15.

kteřá spočívá v tom, že RŘ je uvedeno jako způsob řešení sporu, ovšem jedna strana má právo volby, zda se obrátí na obecný soud nebo na rozhodce.⁶

1.2 Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní

V současné době se nevedou spory o vztah mezi smlouvou hlavní a rozhodčí smlouvou. V právní teorii panuje jednoznačný názor, který zastává tzv. teorie separace. Tato teorie prosazuje samostatnost obou těchto smluv, jelikož souhlas obou stran v jednotlivých smlouvách směřuje ke zcela odlišným cílům. Tohle stanovisko nám potvrzuje i § 576 OZ, který říká, že pokud se neplatnost týká jen části právního jednání, je neplatná jen tato část, ovšem jen pokud lze předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části. Z toho plyne, že při posuzování neplatnosti, nicotnosti, zániku musíme nahlížet na obě smlouvy odděleně a proto důvod neplatnosti, nicotnosti a zániku hlavní smlouvy neovlivní existenci rozhodčí smlouvy. Z těchto tvrzení musíme nutně vyvodit, že může tedy nastat situace, kdy hlavní smlouva bude neplatná a rozhodčí smlouva bude považována za platnou. Ke stejnému názoru však musíme dojít i v opačném případě, a to pokud například bude kupní smlouva s rozhodčí doložkou uzavřena ústně, neplatnost z důvodu nedostatku formy se bude týkat pouze rozhodčí doložky a kupní smlouva bude existovat nadále.⁷

K totožnému závěru dochází i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 19. 12. 2007⁸, spisové značky 29 Odo 1222/2005, ve kterém přímo uvádí, že nevztahuje-li se důvod neplatnosti smlouvy na rozhodčí doložku týkající se sporů z této smlouvy, nemá neplatnost smlouvy vliv na platnost rozhodčí doložky.⁹

Dle mého názoru k tomuto stanovisku, lze dospět již ze samotné logiky věci, jelikož pokud strany jednou souhlasily, že veškeré jejich spory vzniklé z daného právního vztahu bude řešit rozhodce, musíme dospět k závěru, že v případě, kdy (hlavní) kupní smlouva bude absolutně neplatná, tento spor, o určení zda tu právní vztah je či není, bude řešit právě určený rozhodce. Jiný závěr by byl mylný, protože by rozhodce jinak pozbyl možnost rozhodovat o své pravomoci.

⁶ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 40-44.

⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 38-39.

⁸ rozhodnutí NS ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005

⁹ rozhodnutí NS ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

Tuto doktrínu podporuje i nálezn Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, který konstatuje, že při posuzování neplatnosti je rozhodčí doložka nezávislá na platnosti smlouvy, ve které je zahrnuta.¹⁰

1.3 Platnost rozhodčí smluv

Jak již bylo výše zmíněno, ZRŘ stanovuje striktní podmínky pro uzavření rozhodčí doložky. Pokud dojde k jejich nesplnění, porušení, má to za následek neplatnost. Účinný OZ preferuje platnost před neplatností, a neplatnost relativní před neplatností absolutní. Důvody neplatnosti dle § 580, § 581, 582 jsou rozpor s dobrými mravy, zákonem, počáteční nemožnost plnění, nezpůsobilost právně jednat a nedostatek formy. Ty jsou pak rozlišeny dle toho, jestli se týkají absolutní nebo relativní neplatnosti. Důvody absolutní neplatnosti jsou upraveny v § 588 a to konkrétně: právní jednání, které se zjevně přiči dobrým mravům, nebo právní jednání, které odporuje zákonu a narušuje veřejný pořádek, anebo právní jednání zavazující k plnění od počátku neplatnému. V případě, kdy právní jednání odporuje zákonu, musí být neplatnost tohoto jednání v souladu se smyslem a účelem zákona.¹¹ To znamená, že pokud účelem zákona je chránit před takovým jednáním, je absolutně neplatné. Při zkoumání, zda se bude jednat v případě rozhodčí doložky o relativní či absolutní neplatnost, se přikláním k neplatnosti absolutní, neboť při porušení právních pravidel vztahujících se k uzavírání rozhodčích doložek musíme dojít k závěru, že takové právní jednání je nejen v rozporu se zákonem, ale také zjevně narušuje veřejný pořádek, jelikož má za následek porušení ústavních zásad, zejména odejmutí zákonného soudce, ztráty přístupu k soudu, mnohdy i porušení práva na spravedlivý proces, jelikož jedním jeho atributem je veřejné projednání. Strany se také podrobují jiným pravidlům řízení. Z těchto důvodů mám za to, že se bude jednat o neplatnost absolutní dle § 588 OZ.

V praxi se stále častěji setkáváme s tím, že rozhodčí doložky jsou sjednávány ve smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, což znamená ve smlouvách, jejichž základní podmínky byly určeny jednou stranou, aniž by druhá strana měla možnost obsah těchto podmínek zvrátit. Při takovém způsobu uzavírání smluv je tenká hranice mezi platností a neplatností. Touto problematikou se však budu podrobně zabývat v kapitole věnované rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách, proto dále v jednotlivých podkapitolách této kapitoly budu svou pozornost věnovat obsahu a formě rozhodčí doložky.

¹⁰ nálezn Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rsp: 24/99

¹¹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 240-241.

1.3.1 Obsah rozhodčí doložky

Ve vnitrostátním ani mezinárodním právu neexistuje pramen, který by určoval přesný obsah rozhodčí smlouvy. Pro zhodnocení zákonem povoleného obsahu rozhodčí doložky je rozhodující § 2 ZRŘ, který stanovuje možnost stran dohodnout se, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud. Samotné uzavření rozhodčí smlouvy ještě není vymahatelné soudem.

Výše uvedené ustanovení vypočítává výjimky, které nemohou být nikdy projednány v rozhodčím řízení.

1. Spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí – zde vyvstává otázka, jestli i spory vyvolané v řízení dle z. č. 120/2000 Sb., Exekučního řádu, mohou být projednány v rozhodčím řízení. Dle gramatického výkladu bychom dospěli k závěru, že tyto spory lze projednat v rozhodčím řízení. Avšak v souvislosti s prováděním exekuce bychom mezi tyto spory měli zařadit zejména návrh na zastavení exekuce, o kterém je v § 55 odst. 3 z. č. 120/2001 Sb. výslovně stanoveno, že pokud exekutor návrhu nevyhoví, postoupí jej společně s exekučním spisem k rozhodnutí exekučnímu soudu. Dále se jedná o spory o vyloučení majetku, o určení výše a pravosti pohledávek. V těchto všech sporech je dána pravomoc rozhodnout také soudu. ZRŘ užívá pojem výkon rozhodnutí v širším pojetí zahrnujícím i exekuční řízení, není proto důvod pochybovat o vyloučení z rozhodčího řízení sporů souvisejících s výkonem rozhodnutí, i když jsou prováděny v exekučním řízení dle z. č. 120/2001 Sb. Uzavřená rozhodčí doložka by byla absolutně neplatná.
2. Další skupinou jsou incidenční spory – jsou to spory vyvolané v insolvenčním řízení, které zákon za incidenční označuje, například spory o výši, pravost, pořadí přihlášených pohledávek. K jejich rozhodnutí je příslušný soud, který rozhoduje insolvenční řízení, ve kterém spory vyvstaly. Řídí se insolvenčním zákonem s podpůrným použitím OSŘ.¹²
3. Poslední skupinou jsou řízení, o jejichž předmětu není možné uzavřít smír, jde zejména o spory o osobním stavu jako je například rozvod, prohlášení za mrtvého, omezení svéprávnosti.¹³

¹² HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 527

¹³ Zde ZRŘ odkazuje na § 99 OSŘ, dle něhož mohou účastníci uzavřít smír, pokud to povaha věci dovoluje. Tedy zejména pokud hmotněprávní úprava dovoluje upravit stranám poměry dispozitivním jednáním.

Dalším požadovaným, nezbytným předpokladem rozhodčí doložky je, že se musí jednat o majetkový spor. Mezi tyto spory nepatří jen spory na plnění, ale bezesporu i mnoho dalších jako například spory vyvolané porušením pravidel hospodářské soutěže, spory týkajících se nehmotných statků.¹⁴ O tom, co je majetkový spor, existuje i rozsáhlá judikatura NS, ze které bych uvedla například rozhodnutí ze dne 25. 9. 2012, ve kterém došel NS k závěru, že spor o vyklizení nemovitosti je majetkovým sporem ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 ZRŘ. Výslovně NS uvádí: „Užívání nemovitostí a hrazení nájemného má nepochybně dopad do majetkové sféry pronajímatele i nájemce, stejně jako vyklizení nemovitostí a s tím spojený zánik povinnosti hradit nájemné. V právní literatuře je zastáván názor, že spory o právní vztahy k nemovitostem nejsou častým předmětem rozhodčího řízení, neexistuje však žádný právní důvod tyto spory považovat za nearbitrabilní. Majetková podstata takového sporu je více než zřejmá a negativní definice obsažená v § 2 ZRŘ se na spory o právní vztahy k nemovitostem nijak nevztahuje.“¹⁵ Dalším rozhodnutím je například rozhodnutí ze dne 23. 9. 2010, které definuje majetkové spory jako všechny spory zasahující do majetkové sféry stran a týkající se takových subjektivních práv, se kterými mohou strany disponovat.¹⁶

ZRŘ v § 2 odst. 5 uvádí, že obsah rozhodčí doložky se vztahuje i na právní nástupce. Vystává však otázka, zda se bude jednat pouze o první nástupce stran, které uzavřely rozhodčí smlouvu nebo půjde o další a další právní nástupce. Dle mého názoru je irelevantní kolikrát dojde k převodu nebo přechodu práv a povinností z hlavní smlouvy, jelikož rozhodčí doložka je textovou součástí smlouvy hlavní, i když je považována za smlouvu samostatnou, a s právy a povinnostmi ze smlouvy hlavní společně vždy přechází i oprávnění a povinnosti z rozhodčí doložky. Rozhodčí doložka tedy lpí na smlouvě, čili na stranách smlouvy, a pokud budou strany chtít právní nástupnictví vyloučit, musí to výslovně vyjádřit. Ovšem pokud jde například o ručitele, ten je třetí osobou, která se nestává účastníkem smlouvy. Jednostranným jednáním na sebe převzal závazek dlužníka, ovšem nestalo se tak i ohledně závazku z rozhodčí doložky. Musel by s tím souhlasit výslovně v písemné formě.¹⁷

Jak již bylo výše zmíněno, žádná zákonná úprava neurčuje konkrétní obsah rozhodčích doložek. Jde však o dohodu, proto zde nesmí chybět souhlasný projev vůle obou stran, který směřuje k tomu, že určitým rozhodcům je svěřena pravomoc projednat a rozhodnout určitý

¹⁴ POHL, Tomáš. Několik poznámek k praktické aplikaci zákona o rozhodčím řízení. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 9, s. 2 – 12.

¹⁵ rozhodnutí NS ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010

¹⁶ rozhodnutí NS ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009

¹⁷ POHL, Tomáš. Několik poznámek k praktické aplikaci zákona o rozhodčím řízení. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 9, s. 2 – 12.

spor. ZRŘ neobsahuje úpravu uzavírání rozhodčích smluv, proto prostřednictvím analogie použijeme základní pravidla OZ upravující právní jednání. Pokud bude tedy chybět vůle jednajících osoby nebo tato vůle nebude projevena vážně, půjde o zdánlivé právní jednání dle § 551 a 552 OZ. Toto právní jednání musí být také srozumitelné a určité, jinak půjde opět o zdánlivé právní jednání, ke kterému se nepřihlíží.

Při zkoumání obsahu rozhodčích smluv, musíme odlišovat jednotlivé typy těchto smluv, zejména smlouvu o rozhodci od rozhodčí doložky, jelikož jsou mezi nimi rozdíly zejména z hlediska časového a kvantitativního. Z časového hlediska jde u rozhodčí doložky o spor, který ještě neexistuje, ale může se někdy v budoucnu vyskytnout, kdežto u smlouvy o rozhodci již spor mezi stranami existuje. Z hlediska kvantitativního se u smlouvy o rozhodci jedná o jediný spor, naopak u rozhodčí doložky jde o všechny budoucí spory. Zde se proto klade velký důraz na to, aby strany vymezily dostatečně přesně okruh vztahů, na které se má rozhodčí doložka vztahovat. Jako další rozdíl ještě můžeme zdůraznit, že u smlouvy o rozhodci je třeba přesně individualizovat strany, zatímco u rozhodčí doložky je tato individualizace obsažena ve smlouvě hlavní.¹⁸

Obecně v rozhodčí smlouvě by měly strany určit počet a osoby rozhodců. Zde však musíme rozlišovat, zda byla rozhodčí smlouva uzavřena ve prospěch stálého rozhodčího soudu nebo rozhodčího řízení ad hoc. Pokud jde o první případ, strany se podřizují procesním pravidlům stálých rozhodčích soudů, proto nenastávají problémy s vymezením počtu rozhodců, jejich jmenování, odměňování. Naopak pokud strany uzavřely rozhodčí smlouvu ve prospěch rozhodce ad hoc, doporučuje se, aby doložka obsahovala minimálně ustanovení o počtu rozhodců, způsobu jejich výběru.¹⁹ Jako vymezení způsobu určení osoby rozhodce lze považovat i určení třetí osoby, která má po vzniku sporu osobu rozhodce určit, pokud se strany na osobě rozhodce nedohodnou, může se jednat například o stálý orgán v rámci stálého rozhodčího soudu. Avšak pokud jedna ze stran nemá zájem na jednání o osobě rozhodce, může se druhá ze stran obrátit přímo na třetí osobu. Jde o výraz toho, že dohoda mezi stranami není možná.²⁰ V rozhodčí doložce lze také vymežit určení rozhodců alternativně, příkladem je, že spor bude rozhodovat jeden nebo tři rozhodci, je tedy zachována možnost stran dohodnout se na jediném rozhodci a při nemožnosti této dohody se postupuje dle ZRŘ a to tak, že každá ze stran jmenuje svého rozhodce a oba jmenování si pak zvolí třetího.²¹

¹⁸ FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: Prospektor Praha, 1995, s. 15-18.

¹⁹ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 45-46.

²⁰ Rsp 668/05

²¹ Rsp 121/11

Jmenovaný rozhodce musí pak funkci písemně přijmout. Odmítnout může jen z vážných důvodů. Avšak skutečnost, že žalobce nemá k dispozici tento souhlas, nemá za následek neplatnost rozhodčí doložky, jelikož zákon nevymezuje písemné přijetí funkce rozhodce jako náležitost rozhodčí doložky.²²

Strany si mohou dohodnout, zda jejich spor bude rozhodovat jeden rozhodce, pak je jmenován volným aktem žalobce, nebo zda bude jmenováno více rozhodců, v tomto případě jmenuje každá ze stran jednoho a ti si pak jmenují třetího jako svého předsedu, aby byl stále zachován lichý počet rozhodců. Z důvodu rychlosti je v § 9 ZRŘ upraveno pravidlo pro případ, že jedna ze stran svého rozhodce nejmenuje do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany a zůstane nečinná, nebo pro případ, že jmenovaní rozhodci nebudou schopni zvolit svého předsedu. Pak tedy chybějícího rozhodce jmenuje na návrh soud. Návrh může podat kterékoliv ze stran nebo kterýkoliv jmenovaný rozhodce. Zákon však nestanovuje, který soud bude příslušný. Lze však dovodit, že se bude jednat o soud, který by byl jinak příslušný jednat ve věci samé.²³ Touto problematikou se zabýval i Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 23. 7. 2012, ve kterém dospěl k závěru, „že určení počtu a osob rozhodců nebo stanovení způsobu, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny, je předpokládanou, nikoliv však nezbytnou náležitostí rozhodčí smlouvy. V případě, že uvedenou náležitost rozhodčí smlouva neobsahuje, stanoví zákon v § 7 odst. 2 ZRŘ ve spojitosti s § 9 ZRŘ mechanismus dodatečného určení osoby rozhodce. Tento princip zjevně musí platit nejenom v případech, kdy rozhodčí smlouvy neobsahují žádné ujednání o způsobu určení rozhodců, ale také v případech, kdy by takové ujednání v rozhodčí smlouvě nebylo možné považovat za platné.“²⁴

Se jmenováním rozhodců je spojena také problematika čl. 38 LZPS, který říká, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Mohlo by se zdát, že tato zásada ústavněprávní úrovně není v rozhodčím řízení dodržena, ale opak je pravdou, jelikož tato zásada nachází totožné vyjádření v autonomii vůle stran při rozhodování, zda strany vyloučí z rozhodování svůj zákonný soud a založí tak pravomoc rozhodce. Jak jsem již výše zmiňovala, strany si však můžou sjednat i rozhodčí doložku, kde bude stanoveno, že jejich spor bude rozhodovat jediný rozhodce. V tomto případě již máme dva rozdílné přístupy. Dle prvního se budoucí žalovaná strana dobrovolně vzdává práva garantovaného v citovaném článku. Dle druhého přístupu se tato strana ústavně zaručeného práva nevzdala, jelikož již při podpisu rozhodčí doložky souhlasila s tím, že jediný rozhodce může být do funkce jmenován

²² rozhodnutí NS ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 977/2005

²³ LISSE, Luděk. Jmenování a volba rozhodce nebo stálých rozhodčích soudů. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 2, s. 2-11.

²⁴ rozhodnutí NS ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012

bez jejího vlivu.²⁵ V tomto případě ovšem pokud tento jediný stranami určený rozhodce se funkce vzdá, platně sjednaná rozhodčí doložka pozbývá platnosti a není možné, aby soud na návrh žalobce jmenoval nově žalobcem určeného rozhodce, jelikož zde je jasný úmysl stran podrobit se pravomoci jen určitého konkrétního rozhodce.²⁶

Dle mého názoru obecně právo na spravedlivý proces a ústavněprávní zásada zákonného soudce není v RR porušena, jelikož tyto zásady nemůžeme nadřazovat zásadě zakotvené v čl. 2 odst. 3, tedy že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co mu zákon neukládá. Z toho vyvozují, že již samotná LZPS připouští určitou možnost nakládání s ústavně zaručenými právy. Každý si tedy může vybrat, zda těchto práv využije či nikoliv. Tato práva však nejdou ani autonomií vůle omezit absolutně, musí být dán určitý minimální rozsah. Mám však za to, že ten je dán v ZRŘ. Docházím tak k závěru, že v rozhodčím řízení není žádná z ústavně zaručených zásad narušena.

1.3.2 Forma rozhodčí doložky

Formu rozhodčí doložky stanovuje § 3 ZRŘ pro rozhodčí smlouvy obecně a to jednoznačně písemnou podobu, není zde však požadavek, aby jednotlivé projevy vůle byly obsaženy na téže listině. Dle účinného OZ je písemná forma naplněna podpisem.²⁷ Tento požadavek není až tak striktní, protože zákon říká, že je mu vyhověno i tehdy, je-li smlouva sjednána ve vzájemně vyměněných telegramech, dálnopisech či jinými elektronickými prostředky. OZ v § 582 stanovuje, že není-li jednání učiněno v patřičné formě, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí. Tak se může stát například až přímo před rozhodcem prohlášením do protokolu, který strany podepíší. Dle OZ nelze jednotně určit, jestli porušení formy bude mít za následek absolutní či relativní neplatnost. Zákonem stanovená forma má vždy určitý účel a pouze po zhodnocení tohoto účelu, můžeme dojít k závěru ohledně následku porušení. Po posouzení účelu a dopadu rozhodčího řízení, vystátá otázka, zda nemůže být aplikován § 588 OZ o absolutní neplatnosti.²⁸ Dle mého uvážení ano, jelikož zde dochází k porušení zákona a toto jednání zjevně narušuje veřejný pořádek. Mám za to, že písemná forma zde neslouží pouze k ochraně slabšího účastníka, protože ZRŘ požaduje tuto

²⁵ LISSE, Luděk. Jmenování a volba rozhodce nebo stálých rozhodčích soudů. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 2, s. 2-11.

²⁶ rozhodnutí NS ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006

²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání.

Praha: C. H. Beck, 2012, s. 240-241.

²⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2097 – 2101.

formu obecně, nejen ve spotřebitelských sporech. Veřejný pořádek je definován jako pojmem, který „reprezentuje pravidla či hodnoty obsažené v právním řádu, jež jsou takového významu, že jejich porušení nelze akceptovat.“ Stěžejním však bude posouzení smyslu a účelu zákona, který byl tímto jednáním narušen, čili ZRR. Docházím k závěru, že ZRR klade na písemnou formu rozhodčí doložky tak velký důraz, že při takovém porušení smysl a účel zákona říká jednoznačně, že musí jít o neplatnost od počátku, tedy o absolutní. Jelikož platná rozhodčí doložka má za následek založení pravomoci rozhodce a odejmutí pravomoci obecnému soudu. Proto mám za to, že písemnost na tomto místě nehraje pouze důkazní roli nebo varovnou funkci.

Tato podmínka je prolomena § 3 odst. 2 ZRR, který stanovuje, že tvoří-li rozhodčí doložka součást podmínek, kterými se řídí hlavní smlouva, k níž se rozhodčí doložka vztahuje, je rozhodčí doložka platně ujednána i tehdy, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí doložky, například poskytnutím plnění z hlavní smlouvy, jelikož o konsensu zde není pochyb a proto je rozhodčí doložka platná, i když není druhou stranou písemně potvrzena.²⁹ Z rozhodovací praxe bych chtěla zmínit nálezní Rsp 36/61, který říká, že písemná forma není dodržena, pokud byla doložka obsažena v akceptaci na návrh smlouvy, avšak oferent již na tuto akceptaci nereagoval.³⁰

Problematickou otázkou je rozhodčí smlouva uzavřená e-mailovou komunikací. Česká právní teorie zastává názor, že pokud z jejího obsahu je zřejmé, že jde o rozhodčí smlouvu a lze identifikovat osoby, které ji uzavřely, není pochyb o platnosti.³¹ V posledních letech začaly rozvoj technologií reflektovat i národní a nadnárodní právní akty. Čl. 7 odst. 2 Vzorového zákona UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži zakotvuje, že rozhodčí smlouva může být uzavřena jakýmkoliv komunikačními prostředky za předpokladu, že veškeré informace v nich obsažené jsou stále dostupné a lze se na ně odvolat.³²

²⁹ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 24-28.

³⁰ nálezní Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rps 36/61

³¹ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 44-45.

³² HERBOCZKOVÁ, Jana. Některé otázky týkající se rozhodčího řízení vedeného online. *Právní rozhledy*, 2009, č. 9, s. 317.

2 Ochrana spotřebitele v rozhodčím řízení

Je obecně známo, že spotřebitel je slabší stranou a zaslouží si tedy větší ochranu. Veškerá právní úprava tak směřuje k posílení postavení spotřebitele. Zranitelnost spotřebitele vyvěrá zejména z postavení podnikatele, který má lepší přístup k informacím a silnější vyjednávací pozici, jelikož uzavření smlouvy je pro ně rutinou. Na rozdíl od toho spotřebitel má s uzavíráním smluv menší zkušenosti a dochází často k tomu, že má i omezenou možnost změnit obsah smlouvy.³³

Pro jakékoliv zhodnocení ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení je tedy nutné pochopit princip ochrany spotřebitele v právním řádu vůbec. S tím souvisí hlavně otázka intenzity této ochrany, jelikož častými případy jsou situace, kdy nerozvážený spotřebitel uzavře smlouvu, kterou není schopný plnit, i přes veškeré informace, které jsou mu obligatorně poskytovány před uzavřením smlouvy, a doplácí na to poctivý podnikatel. Stále musíme mít na paměti zásady *vigilantibus iura skripta sunt* a *pacta sunt servanda*. Proto by měl zákonodárce zvažovat proporcionalitu mezi intenzitou ochrany spotřebitele a autonomií vůle. Je nepřiměřené, aby podnikatel měl na bedrech veškerá rizika plynoucí ze smluvního vztahu a spotřebitel neměl odpovědnost v podstatě žádnou. Nemůže tak jít o absolutní ochranu, ta by mohla vést ke zneužití práva spotřebiteli.³⁴ „Těžiště spotřebitelské ochrany lze shrnout, že jde o vztah mezi silnými a slabými, ve kterém je právě svoboda, která omezuje, a právo, které osvobozuje, a spotřebitelská legislativa se snaží vyrovnat tento nevyrovnaný vztah.“³⁵

A priori však nelze říct, že k určitým sporům je vhodnější RŘ nebo naopak obecné soudní řízení. To stejné platí i ve spotřebitelských sporech. V mnoha zemích se totiž stává, že i samotné soudní řízení, které by mělo nabízet největší záruky, není schopno spotřebitelům poskytnout účinnou ochranu vzhledem k délce řízení, procesní složitosti a dochází tak k porušení práva na spravedlivý proces.

Hned na úvod bych také chtěla vyložit pojem spotřebitelská smlouva, jelikož se prolíná celou kapitolou. Její definice je zachycena v ustanovení § 1810 OZ a jde o smlouvu, kterou se spotřebitelem uzavírá podnikatel. Pojem spotřebitele je pak definován v § 419 OZ jako každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec

³³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 3, s. 89-95.

³⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2-45.

³⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 3, s. 89-95.

samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

Předmětem této kapitoly bude především globální zhodnocení ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení, jelikož není možné se zabývat všemi problémy, které mohou nastat v tomto typu řízení.

2.1 Zásadní novela ZRŘ (z. č. 19/2012 Sb.) pro ochranu spotřebitele

Vzhledem k tomu, že se rozhodčí smlouvou přenáší rozhodovací pravomoc na soukromé subjekty a s ohledem na rychlost, neveřejnost rozhodčího řízení a zásadně nepreferování odvolacího řízení, jsou na úpravu rozhodčího řízení kladeny větší ochranné potřeby.³⁶ Ty přinesla zejména novela z. č. 19/2012 Sb. Chci se jí podrobně zabývat zejména proto, že byla nejzásadnějším momentem vzhledem k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení. Účinnosti nabyla 1. 4. 2012 a spolu s jejím přijímáním se vedly diskuze, jestli nevyložit spotřebitelské spory z rozhodčího řízení vůbec. Nakonec byla však arbitrabilita těmto sporům zachována.³⁷

Jak jsem výše zmínila, obecně je rozhodčí smlouva platná, i když je součástí smlouvy hlavní a písemný návrh smlouvy hlavní byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy. Ve spotřebitelských sporech je tomu přesně naopak. Pod sankcí neplatnosti byl touto novelou přijat požadavek, že rozhodčí smlouva musí být sjednána samostatně.³⁸ Tím se má na mysli, že stejně musejí být sjednány i všeobecné smluvní podmínky, jejichž součástí je rozhodčí doložka. To neznamená, že by rozhodčí smlouva musela být na samostatné listině, ale musí být zřejmé, že byla projednána a přijata samostatně. Technicky může být součástí smlouvy hlavní. Cílem je, aby spotřebitel zaměřil svou pozornost i na toto ujednání. Obecně námitku neplatnosti rozhodčí doložky musí strana uplatnit nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Ve spotřebitelských sporech novela opět přináší výjimku a v těchto sporech není námitka časově omezena, nevztahuje se na ně tedy tato zvláštní koncentrace.

Další úpravu, kterou novela přinesla, je § 3 odst. 4 ZRŘ, který říká, že podnikatel musí spotřebiteli s dostatečným předstihem před akceptací smlouvy poskytnout takové informace, aby byl spotřebitel schopen posoudit rozdíl mezi rozhodčím a soudním řízením, čili aby si

³⁶ SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 5, s. 153-158.

³⁷ Důsledky vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení jsou popsány v úvodu kapitoly Rozhodčí doložky v adhezních smlouvách.

³⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J.. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 5, s. 15-21.

uvědomoval důsledky uzavření rozhodčí doložky. Jde o informace, které se týkají především: ztráty možnosti obrátit se na obecný soud, zpoplatnění rozhodčího řízení, nemožnosti podat návrh na osvobození od soudních poplatků, vykonatelnosti rozhodčího nálezu, neexistence přezkumu bez výslovné dohody stran, nemožnost věcného přezkumu obecnými soudy, možnost návrhu na zrušení rozhodčího nálezu pouze při zásadním porušení základních principů rozhodčího řízení, nikoliv nesprávnosti v právním či skutkovém hodnocení, neveřejnosti, atd. Zastávám však názor, že toto ustanovení obsahuje několik nejasností. Například užívá široce pojaté výrazy jako například „všechny“ následky. To by mohlo vést k tomu, že by se spotřebiteli dostalo obrovské kvantum informací a účelu této úpravy by stejně nebylo dosaženo. Proto je nutné k aplikaci tohoto ustanovení přistupovat přiměřeně a zaměřit se zejména na to, aby informace, které se spotřebiteli dostanou, byly srozumitelné a přehledné pro průměrného spotřebitele. Vytykána by také mohla být nejasnost v tom, zda tato vysvětlení mají být součástí rozhodčí smlouvy, jak je tomu v § 3 odst. 5 ZRŘ. Dle mého uvážení mají tato náležitá vysvětlení stejnou důležitost jako informace poskytované dle § 3 odst. 5 ZRŘ, možná jsou dokonce ještě zásadnější, proto vyvozují, že musí být také součástí rozhodčí smlouvy.

Dále novela přinesla minimální obligatorní obsah rozhodčí smlouvy, která musí povinně obsahovat taxativně vypočtené údaje. Tohle neplatí, pokud je pravomoc svěřena stálému rozhodčímu soudu a rozhodčí smlouva odkazuje na statuty a řády tohoto stálého rozhodčího soudu. Ovšem toto platí pouze za předpokladu, že statuty nebo řády všechny povinné údaje obsahují. Pokud ne, musí být zahrnuty v rozhodčí smlouvě.³⁹

Novela zpřísňuje také požadavky na osobu rozhodce. Kromě obecné podmínky zletilosti a plné svéprávnosti, navíc k obecným podmínkám přiřazuje podmínku bezúhonnosti a ve spotřebitelských sporech ještě kvalifikační požadavek vysokoškolského vzdělání v oboru právo. Zaručuje se tak předpoklad kvalifikovaného rozhodování. Zde je vhodné zmínit také § 25 odst. 3 ZRŘ, který stanovuje, že rozhodce, kterému byla svěřena pravomoc rozhodovat spotřebitelský spor, se musí vždy řídit předpisy na ochranu spotřebitele.⁴⁰ Je otázkou, jestli tato úprava vylučuje rozhodování dle spravedlnosti ve spotřebitelských sporech či nikoliv. Přikláním se ke stejnému názoru jako Prof. Bělohlávek, že rozhodování dle spravedlnosti není v těchto sporech vyloučeno, nýbrž že rozhodce je pouze zavázán zohlednit předpisy na

³⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 249-258.

⁴⁰ SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 5, s. 153.

ochranu spotřebitele.⁴¹ Jelikož ustanovení přímo říká, že s pověřením stran, může rozhodce spor rozhodovat dle spravedlnosti. Již nestanovuje výjimku spotřebitelských sporů.⁴² Současně se zřizuje veřejný seznam rozhodců kvalifikovaných pro spotřebitelské spory, který vede Ministerstvo spravedlnosti. Rozhodci, kteří splňují podmínky, mají nárok na zapsání. Avšak RN vydaný rozhodcem, který neměl potřebné předpoklady, je i tak exekučním titulem. Takový RN je možné napadnout pouze návrhem na zrušení, jinak nabývá právní moci. Tuto situaci je nutno odlišovat od případu, kdy vydal RN rozhodce odlišný od rozhodce, který je v nálezů uveden, popř. je-li v nálezů uveden rozhodce, který neexistuje.⁴³ Jelikož v tomto případě jde o nicotný RN.

U problematiky osoby rozhodce bych chtěla zmínit také novou úpravu v nestrannosti a nezávislosti rozhodce, kde jsou rozhodci nově povinni oznámit stranám před zahájením sporu, že v posledních třech letech rozhodovali spor, kde byla účastníkem jedna ze stran. Tímto je kladen větší důraz na posílení vyloučení rozhodce pro podjatost dle § 12 ZRŘ, jelikož nejčastější důvod podjatosti v rozhodčím řízení je právě situace, kdy je rozhodce stranou opakovaně jmenován.⁴⁴ Jedná se o určitou ekonomickou závislost, kdy žalobce zahajuje opakovaně spory u téhož rozhodce. Dle ustanovení § 8 odst. 3 ZRŘ je tento rozhodce pak povinen tento stav oznámit stranám v dostatečném časovém intervalu tak, aby druhá strana mohla situaci zhodnotit a případně podat návrh na vyloučení rozhodce pro podjatost. Zákonodárce tak zdůrazňuje odpovědnost stran za svá práva. Na tomto místě je vhodné zamyslet se nad pojmem „účastník“, který v zákonodárce v § 8 odst. 3 ZRŘ použil, i přestože na jiných místech zákona je použit pojm „strana“. U pojmu „účastník“ je třeba zvážit i možnost vedlejšího účastenství, které je v rozhodčím řízení připuštěno výjimečně. Vzhledem k povinnosti, kterou upravuje toto ustanovení a k jejímu účelu, vedlejší účastenství na tomto místě nepřichází v úvahu, proto se přikláním k názorům uvedeným ve výše citovaných publikacích, že jde pouze o nedůslednost a terminologické pochybení zákonodárce.⁴⁵

Co se týče zrušení rozhodčího nálezů, novela zanechala taxativní výčet důvodů pro zrušení. U spotřebitelských sporů přibyly dva nové důvody. Prvním z nich je situace dle § 31

⁴¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J.. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 5, s. 15-21.

⁴² opačného názoru je JUDr. Sadecký, který ve svém článku Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (citováno výše), uvádí, že rozhodování dle spravedlnosti je ve spotřebitelských sporech vyloučeno.

⁴³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 304-321.

⁴⁴ SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 5, s. 153.

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s.416-419.

písm. g) ZRŘ, kdy rozhodce rozhodl ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem, dobrými mravy nebo nedodržel předpisy na ochranu spotřebitele, ke kterým je povinen přihlížet na základě § 25 odst. 3 ZRŘ. Jde o určitý průlom do zákazu věcného přezkumu, který byl doposud zcela netypický pro RŘ. Druhým je případ je § 31 písm. h) ZRŘ, kdy rozhodčí smlouva neobsahuje povinné informace nebo tyto informace jsou nepřesné, neúplné či v zanedbatelném rozsahu. Chybí zde subjektivní arbitrabilita jako i v § 31 písm. b) ZRŘ⁴⁶. Avšak mezi těmito důvody je vztah speciality. Ustanovení § 31 písm. b) se vztahuje obecně k platnosti, rozsahu a vůbec existenci rozhodčí smlouvy, § 31 písm. h) se dotýká speciálních případů, kdy podnikatel neposkytl spotřebiteli povinné informace. Zákonodárce zde tak dává zcela jasně najevo, jaký následek má nedodržení § 3 odst. 5 ZRŘ. „Na takovou rozhodčí doložku by se nemělo nahlížet jako na neplatnou, neboť zákonodárce výslovně spojuje s takovými nedostatky úplně jiné sankce.“⁴⁷ Pokud podal spotřebitel návrh na zrušení z jakéhokoliv důvodu, soud vždy z úřední povinnosti přezkoumá, zda není dán druhý zmiňovaný důvod pro zrušení a také důvody uvedené v § 31 písm. a) až d).

Nově musí také RN ze spotřebitelského sporu obsahovat obligatorně odůvodnění a poučení o právu podat návrh na zrušení.

Co se týče odkladu vykonatelnosti, obecně vše zůstává stejné a návrh na zrušení rozhodčího nálezu ani po novele nemá odkladný účinek. Ovšem soud nyní může vykonatelnost odložit již nejen, pokud by výkonem hrozila závažná újma, ale také pokud dospěje k závěru, že návrh na zrušení je důvodný. Ve spotřebitelských sporech zákonodárce opět zvýšil ochranu a tuto důvodnost zkoumá i bez návrhu, spotřebitel tedy nemusí důvodnost dostatečně osvědčit. Nejsou tedy stanoveny zvláštní důvody pro odklad vykonatelnosti ve spotřebitelských sporech, jen je uložena zvláštní aktivita soudu. A soud musí v těchto sporech o odkladu rozhodnout do sedmi dnů. Vykonatelnost je suspendována i v sedmi denní lhůtě pro rozhodnutí, avšak takto již tomu není v časovém období od právní moci rozhodčího nálezu do podání návrhu na zrušení.⁴⁸ Jde o projev zásady *vigilantibus iura scripta sunt*.

Další novelou dotčené ustanovení týkající se spotřebitele je § 34 ZRŘ. V tomto ustanovení po zmiňované novele nastal zřejmý rozpor mezi odstavcem prvním a druhým, kdy první odstavec říkal, že pokud dojde ke zrušení rozhodčího nálezu z důvodu § 31 písm. a), b),

⁴⁶ § 31 písm. b) ZRŘ: soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí smlouva je neplatná z jiných důvodů, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje

⁴⁷ SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 5, s. 153.

⁴⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J.. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 5, s. 15-21.

g), nebo h)⁴⁹ ZRŘ soud po zrušení nálezu pokračuje na návrh strany v jednání ve věci samé a rozhodne. Tuto věc již nelze projednat v rozhodčím řízení. Odstavec druhý říkal, že zruší-li soud RN z jiného důvodu než je § 31 písm. a), b), zůstává rozhodčí smlouva v platnosti a věc lze projednat v rozhodčím řízení. Čímž ignoruje důvodu § 31 písm. g), h). Nastal tedy rozpor, jelikož odstavec první říkal, že i z důvodů § 31 písm. g), h) již nelze projednat věc v rozhodčím řízení, nejen z důvodů § 31 písm. a), b).⁵⁰ Tuto zřejmou chybu odstranila další novela (z. č. 303/2013 Sb.) účinnou od 1. 1. 2014.⁵¹

Poslední novinkou zavedenou novelou z. č. 19/2012 Sb., kterou bych chtěla zmínit je, odchýlení se od dosavadního právní úpravy, za které rozhodce, který vydal zrušený RN, byl ex lege vyloučen. Nová úprava dává stranám možnost dohodnout se na tom, že jejich spor bude znovu projednán tím samým rozhodcem. Výjimkou je, pokud byl rozhodce vyloučen pro podjatost. Strany se tak vyhnout dalším nákladům řízení.⁵² A zohledňuje se tím také autonomie vůle.

Při zhodnocení této ochranné novely, docházím k závěru, že zákonodárce zdárně „zmenšil propast“ mezi zkušenými podnikateli a laickými spotřebiteli. A rozhodně je krokem k lepšímu, i když i po této novele má zákon pořád „hluchá“ místa, s těmi se však již vypořádá praxe. Konečně nutno také poznamenat, že díky novele je ZRŘ přizpůsoben unijním normám a vzrůstajícím trendům (zejména co se týče umožnění rozhodování soukromým rozhodčím soudům, k nimž se budu vyjadřovat dále). Mám za to, že po její účinnosti RŘ již není v odborné literatuře toliko spojeno jen s negativními přízvisky. Myslím, že tato novela

⁴⁹ znění § 31 ZRŘ: „soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí návrh, jestliže:

- a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí doložku
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému
- g) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem
- h) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5, popř. tyto informace jsou záměrně nebo v zanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, nebo
- i) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.“

⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 5, s. 15-21.

⁵¹ znění § 34 odst. 2 s účinností od 1. 1. 2014: „zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. c) až f) nebo i), pokračuje se k návrhu některé ze stran v rozhodčím řízení na základě rozhodčí smlouvy...“

⁵² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. viz výše.

zaručuje dostatečný ochranný standart pro slabší stranu, ale na druhou stranu není ani šikanózní vůči podnikatelům.

2.2 Rozhodčí doložky v adhezních smlouvách

Již proběhlo nesčetně mnoho diskuzí na téma zákazu rozhodčích doložek ve spotřebitelských sporech, až se někteří odborníci podivují, kolik toto téma přitahuje pozornosti. Jedním z nich je například JUDr. Luděk Lisse, který ve svém článku uvádí, že zákon o rozhodčím řízení nikdy od své platnosti nečinil spotřebitelské spory nearbitrabilními a z toho důvodu se pozastavuje nad tím, kolik „prostoru je tématu věnováno“.⁵³ Prof. Raban, v níže citovaném článku uvádí přirovnání, které považují za velmi výstižné. Přesně prohlašuje, že zavedení zákazu rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách je „jako kdybychom v zájmu chodců zakázali provoz aut s poukazem na cyklistickou, železniční a lodní dopravu.“⁵⁴ V dnešní společnosti již není člověk, který by se denně nedostával do spotřebitelských vztahů. I když pomineme tendence Evropské Unie o stále větší prosazení alternativních řešení sporů a zaměříme se čistě na českou právní úpravu a české soudnictví, se zákazem projednávání těchto sporů v rozhodčím řízení by mnohonásobně narostla agenda obecným soudům a došlo by k zahlcení soudů. Navíc jelikož se většinou jedná o bagatelní pohledávky, přínos do státního rozpočtu by byl v poměru s náklady na rozhodování nulový.⁵⁵ Proto když se zamyslím nad výše uvedenými argumenty a přihlédnu k úpravě ochrany spotřebitelů v ZRŘ, která je v současné době na dosti vysoké úrovni, nevidím důvod, proč by se vůbec mělo uvažovat nad vyloučením spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení.

Adhezní smlouva je formulářová smlouva, jejíž obsah nemá možnost druhá strana ovlivnit, jelikož jsou uzavírány odkazem na všeobecné obchodní podmínky.⁵⁶ Spotřebitel má tedy pouze dvě možnosti, návrh přijmout nebo odmítnout. Podnikatelé toho mohou využívat a vkládat do smluv sebe zvýhodňující ujednání.⁵⁷

⁵³ LISSE, Luděk. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*, 2010, roč. 9, s. 2-11.

⁵⁴ RABAN, Přemysl. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? *Bulletin advokacie*, 2010, roč. 6, s. 15-21.

⁵⁵ RABAN, Přemysl. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? *Bulletin advokacie*, 2010, roč. 6, s. 15-21.

⁵⁶ TOPINKA, Jan a kol. Jednostranná změna obchodních podmínek po rektifikaci. *Rekodifikační noviny*, 2012, č. 12, s. 2.

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 3, s. 89-95.

2.2.1 Rozhodčí doložka jako nepřiměřené ujednání

Jak již jsem výše několikrát uváděla, spotřebitelské právo má zmenšovat nerovnováhu mezi podnikatelem a spotřebitelem. Jedním z nástrojů, který slouží k tomuto cíli je i zákaz nepřiměřených ujednání. Nepřiměřeným ujednáním se věnuje OZ v ustanoveních § 1814 a § 1815, který prohlašuje nepřiměřená ujednání za nicotné, vyjma případů, kdy se jich spotřebitel dovolá. OZ také stanovuje, že k ujednáním odchylovajícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. Také vyslovuje domněnku, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv a povinností stran v neprospěch spotřebitele.

Tato ustanovení jsou projevem unijního práva, konkrétně odrazem směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993. Směrnice obsahuje demonstrativní výčet nepřiměřených ujednání. Český OZ ohledně problematiky dovolenosti rozhodčích doložek mlčí. Pro posouzení přiměřenosti těchto procesních ujednání je relevantní čl. 3 odst. 3 výše uvedené směrnice ve spojení s bodem 1 písm. q) její přílohy, protože dle něj mohou být za nepřiměřená pokládána ujednání spotřebitelské smlouvy, jejichž cílem je „zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva.“⁵⁸ Z toho můžeme vyvodit, že nepřiměřená není každá rozhodčí doložka, ale přiměřenost musíme vždy zkoumat v konkrétním případě dle jednotlivých okolností. Nemůžeme tedy generálně vztáhnout neplatnost na všechny rozhodčí doložky, jelikož spotřebitel má volnost v uzavření i nevýhodných ujednání, avšak nesmí jít o významný nepoměr v právech a povinnostech. Z toho důvodu je třeba klást obrovský důraz na formulaci těchto doložek.

Závěrem je tedy nutné shrnout, že samotná neexistence individuálního sjednávání rozhodčí doložky, tedy sjednávání adhezním způsobem, nezakládá nepřiměřenost a musí být zohledněny okolnosti konkrétního případu.

2.3 Problematika „soukromých rozhodčích soudů“

Zcela jistě nejvíce diskutovanou rozhodčí doložkou byla doložka, která svěřovala pravomoc soukromým rozhodčím soudům. Soukromé rozhodčí soudy, jsou právnické osoby, které doporučují převážně podnikatelům uzavření rozhodčích doložek jimi vytvořeného obsahu a opravňujících tyto subjekty k vedení RŘ ve sporech podnikatelů. Tyto soukromé

⁵⁸ SLOVÁČEK, David. Rozhodčí řízení a směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 9, s. 331.

subjekty však nejsou stálými rozhodčími soudy, dá se říct, že jsou jejich protikladem. Upravuje je § 13 ZRR, který stanovuje, že mohou být zřízeny pouze zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští. Znění tohoto ustanovení prošlo novelizací z. č. 19/2012 Sb., která jej zpřesnila natolik, že již pravděpodobně nebude pochyb o tom, kdo je považován za stálý rozhodčí soud. Stálým rozhodčím soudem je například Rozhodčí soud při hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Tyto stálé subjekty vydávají své statuty a řády, které uveřejňují v Obchodním věstníku. Statuty mohou určovat způsob jmenování, odměňování, atd. V rozhodčím řízení je rozhodováno dle platných pravidel v době zahájení řízení.⁵⁹

Soukromým rozhodčím soudům je vyčítáno, že jimi navrhované rozhodčí doložky neobsahují určení jednotlivého rozhodce ad hoc, ani konkrétní způsob jmenování rozhodce, ale určují, že rozhodce bude vybrán stranou nebo soukromým rozhodčím soudem ze seznamu, který soukromý rozhodčí soud vede. Naopak tyto rozhodčí doložky obsahují ustanovení, že pro RŘ se použijí procesní pravidla vydaná tímto subjektem. Vznikla tak otázka, zda je takové ujednání v rozporu se zákonem a tedy neplatné. Na toto téma se vyjádřil jak Vrchní soudy, tak i NS avšak jeho judikatura nebyla jednotná.

Vrchní soud v Praze rozhodl následovně: „Pokud rozhodčí doložka neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného soukromým rozhodčím soudem, který není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 ZRR, a že RŘ bude probíhat podle pravidel vydaných tímto soukromým rozhodčím soudem, pak je taková rozhodčí doložka neplatná pro obcházení zákona.“⁶⁰ I přestože toto rozhodnutí bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek vydané Nejvyšším soudem ČR, nebylo akceptováno. Na základě toho vydal NS ČR sjednocující právní názor, který je totožný s rozhodnutím Vrchního soudu v Praze, čímž narušil konstantnost svého rozhodování v této problematice, jelikož v rozhodnutí ze dne 31. 7. 2008 dochází k názoru opačnému. Jeho argumentace je postavena hlavně na tom, že dle zákona si strany mohou zvolit buď rozhodce ad hoc, nebo využít činnosti stálého rozhodčího soudu. Rozhodce ad hoc mohou určit buď jako konkrétní osobu nebo stanovit způsob, jak má být osoba rozhodce určena. Neexistuje žádná jiná možnost. V případech soukromých rozhodčích soudů je výběr rozhodce podřazen pod statuty a řády tohoto subjektu. A takový způsob určení rozhodců považuje NS za nejasný

⁵⁹ TOMSA, Miloš. K rozhodování majetkových sporů v rozhodčím řízení a k postavení rozhodčích institucí. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 12, s. 12-17.

⁶⁰ rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.

a nepřijatelný. Navíc dovozuje, že soukromé rozhodčí soudy nejsou oprávněny vydávat své statuty, vykonávají tedy činnost náležitým stálým rozhodčím soudům. A právě z tohoto úsudku NS vyvozuje úmysl obházet zákon a závěr, že tato činnost je v rozporu se zákonem. Zdůrazňuje i to, že tato soukromá společnost má možnost kdykoliv tato pravidla měnit. NS také uvádí, že určení rozhodce je vůli stran, nikoliv vůli pouze jedné strany. V opačném případě je narušen zákonný požadavek na osobu rozhodce a to nezávislost a nestrannost.⁶¹ S tímto argumentem se zcela ztotožňuji, jelikož pod nezávislost rozhodce spadá i jeho ekonomická nezávislost. A v situace, kdy rozhodce rozhoduje spor svého klienta, který jej prosazuje ve všech svých rozhodčích doložkách, nelze o nezávislosti hovořit. Spíše očekávám tendenci rozhodovat ve prospěch stálých klientů.

K opačnému stanovisku dospěl NS ve svém rozhodnutí ze dne 31. 7. 2008, kde tvrdí, že i soukromé subjekty mohou vést vlastní statuty a řády. A z toho dovozuje, že pokud se strany dohodly na takové rozhodčí doložce, souhlasily s tím, že rozhodce bude vybrán dle takového statutu. Upřednostňuje tedy autonomii vůle. Dále uvádí, že v § 7 ZRŘ je dána možnost dohodnout se na konkrétním rozhodci, nikoliv však povinnost. A pokud by rozhodčí smlouva nestanovovala konkrétní způsob jmenování rozhodce, přijde na řadu pravidlo uvedené v § 7 ZRŘ. V tomto případě však strany na základě autonomie vůle určily způsob jmenování rozhodce. A NS takovou dohodu považoval za dostatečně jasnou a určitou.⁶² Z toho plyne, že rozhodcům ad hoc není možné zakazovat sdružování se za účelem společného výkonu funkce rozhodce. Tato činnost může být pro strany hodně přínosná a ekonomicky příznivá, jelikož zde odpadají náklady spojené se sjednáváním pravidel řízení a výběrem osoby rozhodce. Tyto soukromé rozhodčí soudy však nejsou stálými rozhodčími soudy a nesmí také nést takové označení.⁶³ K totožnému závěru dospěl NS i v rozhodnutí ze dne 29. 9. 2009.⁶⁴

Tento stav právní nejistoty napravila výše zmiňovaná novela (z. č. 19/2012 Sb.), jelikož odstranila určité nejasnosti z této problematiky. Konkrétně doplnila § 19 ZRŘ o odstavec 4.⁶⁵ Z toho vyplývá, že problematické doložky jsou přípuštěny za splnění těchto formálních náležitostí. Tedy pokud si strany ujednájí v rozhodčí doložce, že jejich spor bude

⁶¹ rozhodnutí NS ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁶² rozhodnutí NS ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

⁶³ HRABÁNEK, Dušan. K náležitostem rozhodčích smluv a činnosti soukromých „rozhodčích soudů“. *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 139-143.

⁶⁴ rozhodnutí NS ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 5129/2007.

⁶⁵ § 19 odst. 4 ve znění novely z. č. 19/2012 Sb.: „Strany si mohou určit postup také v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou k rozhodčí smlouvě tato pravidla přiložena.“

rozhodovat tento subjekt, musí k rozhodčí doložce přiložit procesní pravidla, dle kterých bude probíhat jmenování rozhodce, průběh řízení, odměňování rozhodce, atd.⁶⁶

Do této problematiky přispěl názorem i Ústavní soud svým nálezením ze dne 1. 11. 2011, v němž dospěl k závěru, že „to, aby mohla být rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách platně dojednána, v prvé řadě předpokládá transparentní a jednoznačná pravidla pro určení osoby rozhodce. Jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí RŘ obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo namísto v případě, kdyby se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek k uplatnění spotřebitelova práva). V situaci, kdy má rozhodce, jenž není určen transparentním způsobem, rozhodovat pouze podle zásad spravedlnosti a současně je spotřebitel zbaven svého práva podat žalobu k civilnímu soudu, znamenají ve svém důsledku porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.“⁶⁷

Dle mého názoru byla změna právní úpravy správným řešením, jelikož se ztotožňují se závěrem rozhodnutí NS ze dne 11. 5. 2011, že způsob sjednávání rozhodčích doložek před novelou je nepřijatelný a poškozující slabší stranu. Avšak již zcela nesouhlasím s argumentací, o kterou svůj závěr opřel. Jelikož v § 13 ZRŘ je zřejmé, že stálé rozhodčí soudy mohou vydávat statuty a řády, nikoliv že je to jejich povinností. A vzhledem k tomu, že mám na paměti dvě stěžejní zásady soukromého práva, a to autonomii vůle a ústavně zakotvený princip „co není zákonem zakázáno, je dovoleno“, z tohoto ustanovení nevyvozují, že jiné soukromé subjekty by měly zakázáno mít vlastní řády a statuty. A je pak na vůli stran, jestli ohledně takové doložky přijmou konsensus. Dále co se týká způsobu jmenování rozhodce, není v zákoně striktní pravidlo, jak tento způsob jmenování má být v doložce uveden. Zákon pouze umožňuje, že jedna z variant, jak si strany mohou určit rozhodce, je určení způsobu jmenování rozhodce. Již toto pravidlo nekonkretizuje, je tedy předmětem dohody stran, jaký způsob určení rozhodce si strany zvolí.⁶⁸ Považuji proto za správné takovou doložku absolutně zneplatnit, avšak ne pro obcházení zákona, ale pro rozpor dobrými mravy dle §588 OZ. Dobré mravy jsou neurčitým právním pojmem. Právní slovník jej vykládá následovně: „Dobré mravy jsou právně významnou hodnotou v právu poměřující právní normy a jejich realizaci buď s mravním smyslem právní úpravy, nebo s ekvitou

⁶⁶ KOCINA, Jan. Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch „soukromých rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 7-8, s. 48-49.

⁶⁷ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

⁶⁸ ŠMÍD, Ondřej. Zamyšlení nad možným dopadem rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008 na rozhodčí řízení. In KNOLL, Vilém (ed.). *Naděje právní vědy. Býkov 2010*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 344-350.

chápanou buď rovněž jako mravnost, nebo jako požadavek rovných pozic účastníků právních vztahů. Dobré mravy svým smyslem nabývají významu základní zásady soukromého práva.“⁶⁹ Také NS se tímto pojmem zabýval v nesčetně mnoho rozhodnutím, zmíním například rozhodnutí ze dne 25. 10. 2004, ve kterém konstatuje: „Dobré mravy společnosti lze chápat jako souhrn určitých etických a kulturně obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.“ Dále takové NS uvádí, že dobré mravy musíme hodnotit individuálně a že nezáleží na názoru jednotlivce, ale na hodnocení společnosti.⁷⁰

Právě z definic dobrých mravů vyvozují, že rozhodčí doložka, ke které nejsou přiloženy procesní pravidla, by mohla mít pro spotřebitele nepřiměřené následky, kterými by byly zasaženy hodnoty, které právní řád chrání. Touto hodnotou je zejména rovnost. Proto zastávám názor, že rozhodčí doložka pouze odkazující na statuty a řády soukromých rozhodčí soudů, které nejsou povinně zveřejňovány a dle kterých bude jmenován rozhodce, je proti morálním zásadám a zcela zjevně poškozuje slabšího spotřebitele, což je v kontrastu s mravním smyslem právní úpravy a účastníci ztrácí rovnou pozici v takovém právním vztahu. Pokud však tyto statuty budou k rozhodčí doložce přiloženy, mám za to, že se nerovnost stran nuluje, jelikož spotřebiteli není kladena žádná překážka k nastudování statutů. A je na jeho dobrovolném uvážení, zda se jim podrobí. Pokud tak neučiní, nemůže se dovolávat protiprávnosti. Považuji tedy za zcela v souladu se zákonem a neohrožující slabší stranu, když si strany stanoví způsob určení rozhodce tak, že bude vybrán ze seznamu vedeného soukromým rozhodčím soudem, pokud tento seznam spolu se statuty této soukromé společnosti, bude přiložen k rozhodčí doložce.

⁶⁹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 151.

⁷⁰ rozhodnutí NS ze dne 25. 10. 2004, sp. zn. 33 Odo 538/2003.

3 Přezkoumání a zrušení rozhodčích nálezů

Jedním ze specifíků rozhodčího řízení, ať již vedeného před rozhodci ad hoc nebo před stálým rozhodčím soudem, je jeho jednoinstančnost. Je to faktor kritizovaný ale i uznávaný. Za výhodu je považován proto, že podporuje rychlost a zmenšuje náklady. Jako nevýhoda je brán zejména proto, že pravomocný RN není obecně možné napadnout odvoláním. Při hledání cesty, jak zvrátit pro účastníka nepříznivý RN, přichází v úvahu maximálně dvě možnosti. První z nich je obrátit se na obecný soud s návrhem na zrušení rozhodčího nálezu, ovšem pouze z taxativně uvedených důvodů. Druhá z možností je pouze výjimečná, a to pokud si ji strany v rozhodčí smlouvě výslovně sjednají, jde o přezkum jinými rozhodci dle § 27 ZRŘ.⁷¹

Jakkoliv přezkoumat lze pouze RN, nikoliv rozhodnutí rozhodců ve formě usnesení. Ani obecný soud nemá založenou pravomoc zrušit jakákoliv usnesení rozhodců.⁷² I když odhlédneme od toho, že jak § 27 ZRŘ, tak § 31 ZRŘ hovoří pouze o rozhodčím nálezu nikoliv usnesení, musíme dojít k závěru, že již ze samotného charakteru usnesení vydaného rozhodci, je zřejmé, že přezkum není možný. Usnesením se bude rozhodovat zejména o nedostatku pravomoci rozhodce dle § 15 ZRŘ. S takovým rozhodnutím jsou spojeny zejména procesní důsledky, jelikož pokud podá strana u soudu návrh na zahájení řízení do 30 dnů od doručení takového usnesení, zůstávají zachovány účinky spojené s podáním původní žaloby.⁷³

3.1 Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu

Na úvod této kapitoly bych se chtěla zabývat otázkou právní moci a vykonatelnosti rozhodčího nálezu, jelikož s přezkumem úzce souvisí. Tuto problematiku upravuje § 28 ZRŘ a lze z něj dovodit, že doručením oběma stranám, RN nabývá právní moci. Proto je třeba právě na tomto místě objasnit problematiku doručování v rozhodčím řízení.

Pokud si strany určily, že jejich spor bude řešit stálý rozhodčí soud, otázka doručování se bude řídit dle jeho statusu. Avšak v případech, kdy si strany zvolily RŘ ad hoc, měly by tuto problematiku upravit v rozhodčí smlouvě, jelikož doručování je pro ně dosti zásadní otázkou. Navíc jde o otázku postupu řízení, se kterou strany mohou disponovat. Jestliže tomu tak nebude a strany si problematiku doručování neupraví, použije se ustanovení § 30 ZRŘ, na základě kterého se přiměřeně užije ustanovení § 45 a násl. OSŘ. Z logiky věci a charakteru rozhodčího řízení, není možné použít soudního doručovatele, ale na druhou stranu přichází

⁷¹ POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4, s. 158-168.

⁷² RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 179.

⁷³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Druhá instance v rozhodčím řízení. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 6, s. 5-7.

v úvahu doručování skrz jiné osoby, například s využitím soukromých doručovacích služeb. Břemeno při prokazování účinného doručení však nesou rozhodci.⁷⁴

Vyskytují se ale i opačné názory a to ty, že doručováno musí být striktně dle OSŘ. Například rozhodnutí NS ze dne 26. 4. 2007. NS v tomto rozsudku vyslovil názor, že „doručování rozhodnutí stranám součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení, není. Je tomu tak proto, že stranám je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. RŘ končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v těch případech, kdy se nevydává RN. Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran, doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří. Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení.“⁷⁵

Nejprve bych chtěla poznamenat fakt, že NS vydal toto rozhodnutí ještě před účinností novely z. č. 91/2012⁷⁶, která byla pro tuto otázku zásadní a odstranila rozpory, které způsobila judikatura. Jelikož ustanovení § 23 ZRŘ upravila tak, že posunula konec rozhodčího řízení až k právní moci rozhodčího nálezu. Po této novele je tedy třeba považovat i doručování rozhodčího nálezu nebo usnesení, kterým se řízení končí, ještě za „postup v řízení“, na který dopadá rozsáhlá smluvní volnost stran.

S názorem NS formulovaném v rozhodnutí ze dne 26. 4. 2007, že mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení, se zcela neztotožňuji. NS konstatuje, že pokud má být RN exekučním titulem, musí být doručen výlučně dle ustanovení o doručování v OSŘ. Avšak pokud zohledníme samotnou povahu rozhodčího řízení, které je vystavěno převážně na autonomii vůle, dojdeme k závěru, že ustanovení OSŘ by měla být užitá pouze pokud v ZRŘ úprava chybí a strany si neujednaly úplně speciální úpravu v rozhodčí smlouvě. OSŘ se tedy aplikuje jen v případě absolutní absence jakékoliv úpravy, jelikož § 30 ZRŘ nestanovuje přímé užití OSŘ.⁷⁷ Ke stejnému závěru došel NS ve svém rozhodnutí ze dne 28. 4. 2011, ve kterém uvádí: „RŘ nepodléhá úpravě obsažené v občanském soudním řádu přímo, ale

⁷⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1003.

⁷⁵ rozhodnutí NS ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006

⁷⁶ znění § 23 ZRŘ od 1. 1. 1995- 31. 3. 2012: Rozhodčí řízení končí vydáním

a) rozhodčího nálezu

b) usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález...

⁷⁷ KOCINA, Jan. Rozhodčí nález jako exekuční titul a jeho doručení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 15, s. 569.

přiměřeně; jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Výraz „přiměřeně“ znamená, že je při aplikaci občanského soudního řádu především třeba zohlednit obecné zásady, na nichž stojí české RŘ.⁷⁸ A právě tento argument považuji za zásadní, jelikož základním kamenem pro RŘ je právě autonomie vůle. Avšak tato zásada nesmí být nadřazována jiným zásadám, zejména zásadě rovnosti. ZRŘ se v § 28 zmiňuje o povinnosti účinného doručování pouze rozhodčího nálezu. Já však mám za to, že RN není jedinou písemností, kterou je povinen rozhodce doručit, jelikož pod sankcí zrušení rozhodčího nálezu je povinen zajistit, aby oběma stranám byla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. Z toho vyplývá, že doručovací povinnost má rozhodce i ohledně žaloby, vyjádření se k ní, jiných procesních rozhodnutí. A pokud bude v rozhodčím řízení dodržena zásada rovnosti a poskytnuta oběma stranám možnost projednat věc, mám za to, že doručování všech písemností může probíhat jakýmkoliv způsobem, který si strany zvolí a který jim vyhovuje, ne striktně dle OSŘ.

Po doručování je dalším faktorem ovlivňujícím právní moc rozhodčího nálezu sjednání možnosti přezkumu jinými rozhodci dle § 27 ZRŘ. V tomto případě se nabytí právní moci odsouvá až k momentu rozhodnutí o přezkumu, popř. až k momentu marného uplynutí lhůty k podání žádosti o přezkum. Jakmile nabude RN právní moci, stává se i vykonatelným. Zde můžeme spatřovat rozdíl od soudního řízení, jelikož v něm povinnému po doručení ještě běží pariční lhůta (§ 160 OSŘ). Předběžná vykonatelnost v RŘ nepřichází v úvahu s ohledem na jeho arbitrabilitu, jelikož věci, ve kterých je vydáváno předběžně vykonatelné rozhodnutí, nemůžou být projednány v rozhodčím řízení. S vykonatelným rozhodčím nálezem, lze nakládat jako s vykonatelným rozsudkem, čili podat návrh na výkon rozhodnutí. V úvahu přichází jak soudní výkon, tak exekuce. Pravomocný a vykonatelný RN má stejné účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí, čili dochází k nastoupení překážky věci rozsouzené, *rei iudicatae*.

Dalším praxí vnímaným problémem je doručení osobě, která je pro střet zájmů vyloučena z rozhodčího řízení. Řešením je stejné posouzení jako v řízení před soudem, čili neúčinnost doručení. O tomto tématu pojednával i NS ČR ve svém usnesení zde dne 18. 11. 2009. Konkrétně se vyslovil, že „pokud zmocněnec nebyl oprávněn zastupovat účastníka v rozhodčím řízení pro kolizi zájmů, nelze jeho prostřednictvím účinně doručit. Doručením rozhodčího nálezu takovému vyloučenému zmocněnci nezačíná běžet lhůta dle § 32 ZRŘ.“⁷⁹

⁷⁸ rozhodnutí NS ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.

⁷⁹ rozhodnutí NS ze dne 18. 11. 2009, sp. zn. 32 Cdo 4997/2008

Po úspěšném doručení je třeba, aby na rozhodčím nálezů byla vyznačena doložka právní moci. Toto vyznačení je pouze administrativním aktem, má deklaratorní povahu, a proto dle názoru autorů citované publikace doložka nemusí být podepsána všemi rozhodci.⁸⁰

3.2 Přezkoumání rozhodčívho nálezů jinými rozhodci

Naše právní úprava jako jedna z mála umožňuje sjednání přezkumu v rámci rozhodčívho řízení. V praxi se tento institut příliš často nepoužívá. Můžeme mluvit o jakési analogii druhoinstančívho řízení ve srovnání s řízením před soudy. Ovšem rozdíl zde je, a to zejména v tom, že rozhodci, kteří přezkoumávají RN, jej nemohou vrátit k novému projednání, jak se stává běžně v opravném řízení před soudem.⁸¹ Sjednání tohoto přezkumu je vhodné zejména proto, že jde o jediný případ, kdy může dojít k věcnému přezkumu. Obecný soud totiž na základě návrhu na zrušení rozhodčívho nálezů takovou pravomoc nemá (vyjma případu, který byl zmíněn výše u spotřebitele). Přezkum jinými rozhodci je upraven v § 27 ZRŘ, a jsou pro něj nutné následující podmínky:

- a) dohoda stran již v rozhodčív smlouvě - jsou na ni kladeny stejné formální náležitosti jako na rozhodčív smlouvy
- b) přezkoumání je zásadně v dispozici účastníků
- c) z přezkoumání jsou ex lege vyloučeni rozhodci, kteří RN vydali
- d) pro návrh na přezkoumání je v ZRŘ stanovena lhůta 30 dnů od doručení rozhodčívho nálezů straně, která o přezkoumání žádá, pokud není v rozhodčív smlouvě stanoveno jinak⁸²

3.2.1 Podmínky přípustnosti přezkumného řízení

Jak bylo výše zmíněno, § 27 ZRŘ upravuje přezkumné řízení jinými rozhodci a zároveň stanovuje obligatorní podmínky pro jeho přípustnost. Zahájení přezkumného řízení se liší od zahájení rozhodčívho řízení, jelikož přezkumné řízení není zahájeno doručením návrhu rozhodci, ale druhé straně. Průběh přezkumného řízení se bude řídit pravidly, kterými se řídilo RŘ doposud.

Třicetidenní lhůta pro podání návrhu na přezkum uvedená v § 27 ZRŘ je zejména lhůtou podpůrnou a platí v případě, kdy si strany nedohodnou lhůtu jinou. Strany si mohou sjednat lhůtu jak kratší, tak delší. Je však třeba dát si pozor na stanovení příliš krátké lhůty. Při

⁸⁰ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčív řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 126-128.

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčív řízení a o výkonu rozhodčívch nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 986.

⁸² RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčív řízení před Rozhodčív soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 179-181.

sjednání lhůty v hodinách, by se mohlo jednat o neplatné ujednání, jelikož by bránilo straně seznámení se spisem. Nešlo by však o neplatnost celé dohody o přezkumu, ale pouze ujednání o lhůtě, jelikož by se aplikoval § 576 OZ, který požaduje, aby neplatná byla jen ta část právního jednání, kterou lze oddělit, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části. V takovém případě by se použila zákonná lhůta. Ale i naopak při stanovení příliš dlouhé lhůty by mohlo jít o narušení principu právní jistoty.⁸³ Prof. Bělohlávek ve svém komentáři k ZRŘ uvádí, že u tuzemských sporů by neměla sjednaná lhůta přesahovat dvojnásobek lhůty uvedené v § 27 ZRŘ. Jde také o lhůtu prekluzivní, jelikož po jejím marném uplynutí ztrácí dotčená strana právo podat tento návrh. Pro počítání lhůt použijeme pravidlo uvedené v § 57 OSŘ, jelikož nás na něj odkazuje § 44 ZRŘ. To znamená, že pro běh lhůty bude relevantní den následující pro doručení rozhodčího nálezu straně, která chce podat návrh na přezkum.⁸⁴

Další otázkou, která se nabízí ve vztahu k přezkumu rozhodčího nálezu, je osoba rozhodce, který bude napadený RN přezkoumávat. Z tohoto projednávání jsou ze zákona vyloučeni rozhodci, kteří vydali předmětný RN. Při volbě přezkumného rozhodce se uplatňuje rozsáhlá autonomie vůle, jelikož i když RŘ rozhodoval jediný rozhodce, přezkumné řízení může být svěřeno do rukou rozhodčího senátu a naopak. Přípustné je jak zvolení konkrétně příslušného rozhodce, tak dohoda o přezkumu bez bližší identifikace rozhodce. Jelikož se pro přezkum použijí stejná pravidla jako pro RŘ, při neurčení konkrétního rozhodce bude aplikován § 7 odst. 2 ZRŘ.⁸⁵

Předmět projednávání činnosti je dán vydaným rozhodčím nálezem, protože rámec přezkumného řízení musí být stejný jako rámec projednávání v původním řízení. Přezkumným rozhodcům musí být dána možnost projednat věc ve stejném rozsahu, včetně stejného rozsahu dokazování, jelikož noví rozhodci nemají možnost vrácení k novému projednání z důvodu rozsáhlého dokazování. Přezkumné řízení je omezeno vyjádřeními, argumentací a podáními, které strany učinily již v původním řízení, jelikož pokud by bylo připuštěno přinášení nových důkazů v přezkumném řízení, v úvahu by z logiky věci přicházela další instance. A s ohledem na to, že i v tomto řízení se přiměřeně užijí ustanovení OSŘ, tedy i základní zásady a principy, do kterých patří především dvouinstančnost, třetí instance by těmito principům odporovala a také by to mařilo rychlost rozhodčího řízení. Proto je zde iniciativa přenesena ze stran, jak tomu bylo v původním řízení, na rozhodce. Ti jsou

⁸³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Druhá instance v rozhodčím řízení. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 6, s. 5-7.

⁸⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 993.

⁸⁵ POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4, s. 158-160.

oprávnění si vyžádat veškeré další důkazy potřebné k novému projednání věci. Co se týká důvodů přezkumu, zákon žádné nestanovuje, je tedy na vůli stran, zda návrh na přezkumné řízení limitují určitými důvody. Pokud k takovému ujednání nedojde, jsou rozhodci povinni přezkoumat řízení v celém rozsahu, tj. jak z hlediska skutkového, právního, tak procesního.⁸⁶

Rozhodce může návrh po provedeném dokazování pro nedůvodnost zamítnout. Naopak pokud dospěje k závěru, že RN je nesprávný, změní jej. Je zde jiný procesní postup než u zrušení rozhodčího nálezu, jelikož zde nelze rušit rozhodnutí.⁸⁷ Dle mého uvážení by bylo nelogické, kdyby přezkoumávající rozhodce nález zrušil a vrátil jej původním rozhodcům k novému projednání, jelikož mezi rozhodci nefunguje hierarchie a vázanost právním názorem jako v soudnictví.

S podáním žádosti o přezkum je spojen odkladný účinek, čili právní moc rozhodčího nálezu, proti kterému žádost o přezkum směřuje, je odložena, suspendována až do rozhodnutí o této žádosti, popř. do doby než vyprší lhůta k podání této žádosti. Toto pravidlo vyvozujeme z § 28 ZRŘ.⁸⁸ Je to tak zejména proto, že, jak jsem již výše zmiňovala, přezkumné řízení má stejný účel jako odvolání v civilním procesu. A z toho důvodu mám za to, že by mělo nést i obdobné účinky, jako například suspensivní. Tento účinek je dalším kritériem, které odlišuje přezkumné řízení od zrušení rozhodčího nálezu.

3.2.2 Jednoinstančnost

Jednoinstančnost je základním rysem rozhodčího řízení. Jde o znak, který přináší výhody, ale i nevýhody. Výhody spojené s jednoinstančností jsou zejména menší finanční náklady, flexibilita a rychlost. Na druhou stranu kritizovanou nevýhodou je přílišná tvrdost. Ta je však kompenzována smluvní volností stran, díky které si strany mohou sjednat druhou instanci dle vůle.

V právní teorii se vedly dlouhé diskuze, zda je instanční postup základní zásadou civilního procesu a tím pádem by měl být dodržován i v rozhodčím řízení. Jen pro představu uvedu statistický přehled soudních agent Ministerstva spravedlnosti z roku 2011, která ukazuje využívanost druhého stupně. V uvedeném roce bylo v České republice zahájeno celkem 706 44 soudních řízení¹, které posléze neskončily smírem. Z nichž pouze ve 25 774 případech bylo podáno odvolání.⁸⁹ Z toho můžeme dovodit, že odvolání v občanském soudním řízení

⁸⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 988-990.

⁸⁷ POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4. s. 158-160.

⁸⁸ ŽÍLA, Michal. Doručování rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 40.

⁸⁹ Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. *Statistický přehled soudních agend*, Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2011, s. 6.

není příliš využíváno. Výše uvedené zřetelně prokazuje, že druhá instance zcela jistě není stěžejní zásadou civilního procesu. Navíc když zohledníme, že většina spotřebitelských sporů řešených v rozhodčím řízení se týkají peněžitého plnění nepřevyšujícího 10 000 Kč, o němž není ani v obecném soudnictví připuštěna druhá instance. Proto tedy nelze tvrdit, že kvůli jednoinstančnosti (kterou lze odstranit dohodou o přezkumu), jsou v rozhodčím řízení popřena základní práva, když existuje i zákonná limitace dvojinstančnosti v řízení před soudem.

K problematice jednoinstančnosti rozhodčího řízení se vyjadřoval i Ústavní soud ČR. Jako první bych chtěla zmínit náleží ÚS ze dne 8. 3. 2011, ve kterém konstatuje, že RŘ je zásadně jednoinstanční a není to protiústavní.⁹⁰ Proto byl hodně překvapivý náleží, který ÚS vydal o pár měsíců později, jelikož v něm formuluje požadavek na instanční postup jako základní zásadu civilního procesu.⁹¹ Prof. Bělohlávek proti tomuto na druhém místě zmiňovanému náleží namítá jeho vnitřní rozpor. Argumentuje tím, že pokud ÚS v náleží obecně připouští arbitrabilitu spotřebitelských sporů, nemůže nutně požadovat, aby takový RN zásadně ex lege přezkoumatelný. Závěr o nutném druhostupňovém přezkumu spotřebitelských rozhodčích náleží, nelze přijmout ani z toho důvodu, že novela, která jasně konstatovala pravidla pro arbitrabilitu spotřebitelských sporů, náležitosti spotřebitelských rozhodčích doložek a vlastně celkově zvýšila ochranu spotřebitele v tomto řízení, nepřinesla druhostupňový přezkum spotřebitelských rozhodčích náleží.⁹²

Druhá instance je sice součástí civilního řízení, ovšem dle mého názoru nejde o základní kámen všech řízení. Usuzuju to z toho, že odvolání není připuštěno generálně ve všech případech a navíc je přípustné jen ze zákonných důvodů. Považuji to spíše jako určitou možnost zvrácení rozhodnutí v zákonem předvídaných případech. Proto hodnotím možnost sjednání přezkumu v rozhodčím řízení za dostatečnou, jelikož tato druhá instance závisí čistě a pouze na vůli stran, na rozdíl od odvolání, kde jsou striktní podmínky pro podání, taxativně stanovené důvody. Navíc zavedení přezkumu ve všech případech by absolutně překryl jednu z největších předností rozhodčího řízení, kvůli které má toto řízení stále větší oblibu, a to rychlost.

⁹⁰ rozhodnutí ÚS ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I ÚS 3227/07: „vyloučení nepředvídatelnosti v rozhodování rozhodců, je o to naléhavější, že rozhočí řízení je zásadně jednoinstanční, což stranách znemožňuje aspon následně reagovat na překvapivý právní názor.

⁹¹ rozhodnutí ÚS ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. 2164/10.

⁹² BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích náleží. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1060-1073.

3.3 Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Rozhodčí smlouvou je odňata pravomoc spor rozhodnout a projednat obecným soudům a je svěřena rozhodcům. Z toho vyplývá, že RŘ je samostatné, respektive nezávislé na obecných soudech. Ne však absolutně. Obecné soudy mají k rozhodčímu řízení pomocné a kontrolní pravomoci. Až do vydání pravomocného rozhodčího nálezu mají obecné soudy pouze pomocnou funkci.⁹³ Mezi pomocné pravomoci můžeme zařadit zejména jmenování rozhodců dle § 9 ZRŘ, vyloučení rozhodce pro podjatost, vydávání aktů k řádnému průběhu řízení, dokazování. Mezi kontrolní pravomoci patří právě zejména rušení rozhodčích nálezů. Tento institut je upraven v § 31 a násl. ZRŘ. Jedná se o kogentní ustanovení, tím pádem není připuštěna jakákoliv jiná dohoda, ať již týkající se důvodů či lhůty. Toto řízení končí vydáním rozhodnutí, které je rozhodnutím v prvním stupni, takže musíme dovodit, že je proti němu přípustné odvolání.

Tento institut nemůže být směřován s přezkumem rozhodčího nálezu, jelikož účelem zrušení rozhodčího nálezu není posouzení věcné správnosti. Smyslem tohoto institutu je umožnit přezkum toho, zda bylo platně na rozhodce suspendováno právo zakotvené v čl. 36 LZPS, tedy zda byly dodrženy základní principy. V přezkumném řízení mají rozhodci daleko širší pravomoc, zejména co se týká zkoumání skutkových a právních okolností. Při zrušení tedy nejde o opravné řízení, jak také judikoval NS ve svém rozsudku ze dne 28. 5. 2009, ve kterém přímo vyslovuje, že „institut návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemůže sloužit jako opravný prostředek proti rozhodčímu nálezu.“⁹⁴ Za opravné řízení může být považováno přezkumné řízení dle § 27 ZRŘ. V případě, že se strany na tomto přezkumu nedohodly, věcný přezkum nelze nahrazovat řízením o zrušení rozhodčího nálezu kvůli jejich nedůslednosti. Zrušení rozhodčího nálezu ÚS ČR charakterizoval jako procesní prostředek a k přípustnosti ústavní stížnosti je nutné vyčerpat všechny opravné prostředky, které náš právní řád připouští, tím pádem i institut zrušení rozhodčího nálezu, jinak bude ústavní stížnost odmítnuta.⁹⁵

Jak bylo výše uvedeno, tento institut nelze považovat za řádný opravný prostředek. Z toho důvodu nenastává odklad právní moci ani vykonatelnosti. Může být však podán návrh na odklad vykonatelnosti k soudu, který rozhoduje o zrušení rozhodčího nálezu. Soud tomuto návrhu vyhoví ze dvou důvodů a to pokud by hrozila závažná újma, anebo pokud jde o spotřebitelský spor a z návrhu je zřejmé, že je důvodný. O posledním zmiňovaném důvodu bylo pojednáno výše. NS ČR k tomuto tématu dodává, že povolení odkladu vykonatelnosti

⁹³ rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. 14 Co 866/2009

⁹⁴ rozhodnutí NS ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007

⁹⁵ rozhodnutí ÚS ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV ÚS 174/02

nebrání nařízení exekuce. V takovém případě se exekuce nařídí a její provedení se odloží do pravomocného rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu.⁹⁶

Řízení o zrušení se zahajuje na návrh kterékoliv strany rozhodčího řízení. Jak přímo ustanovení § 31 ZRŘ samo říká, návrh může podat strana rozhodčího řízení. Neužívá pojem účastník, proto můžeme dovodit, že vedlejší účastník není nadán aktivní legitimací.⁹⁷ Návrh na zrušení rozhodčího nálezu se podává proti druhé straně rozhodčího řízení.⁹⁸ Povahou jde o sporné řízení, proto se účastníci řízení označují jako žalobce a žalovaný. Právním názorem žalobce není soud vázán.⁹⁹ Je naprosto nerozhodné, který důvod pro zrušení soud nakonec shledá, bude-li vycházet ze skutkového vymezení žalobce.¹⁰⁰

Pravomoc soudu ke zrušení rozhodčího nálezu je dána již § 7 odst. 1 OSŘ, který stanovuje, že v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Objevují se však i názory, že pravomoc je dána § 7 odst. 3, který říká, že jiné věci projednávají soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li tak zákon. A za tento zákon označují i ZRŘ.¹⁰¹ K takovému stanovisku dochází i NS ČR v rozhodnutí ze dne 11. 12. 2003.¹⁰² Já se však přikloňuji k prvnímu uvedenému názoru, tedy že pravomoc ke zrušení rozhodčího nálezu soudu zakládá § 7 odst. 1 OSŘ, jelikož s ohledem na arbitrabilitu jde o věc vyplývající z poměrů soukromého práva. Odst. 3 směřuje na jiné věci, čili jiné než ty, které vyplývají ze soukromého práva.

Co se týče věcné příslušnosti zákon o rozhodčím řízení příslušnost soudu oprávněného projednat a rozhodnout zrušení rozhodčího nálezu výslovně neřeší. Nečiní to ani OSŘ. Věcnou příslušnost tedy posoudíme dle § 41 ZRŘ, který obecně stanovuje příslušnost soudních řízení, která mají nějakou spojitost s řízením rozhodčím nebo která na ně navazují a určuje, že věcně příslušný je ten soud, který by byl příslušný dle OSŘ, kdyby nedošlo k uzavření rozhodčí smlouvy. Praktickou ukázkou může být rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, který konstatoval, že věcně příslušným ke zrušení rozhodčího nálezu týkajícího se směnky, je krajský soud jako soud prvního stupně dle § 9 odst. 1 písm. j) OSŘ.¹⁰³ Místní příslušnost máme rovněž obecně upravenou v § 43 ZRŘ, který říká, že

⁹⁶ rozhodnutí NS ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2917/2005

⁹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 82-84.

⁹⁸ rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 11. 2005, sp. zn. 5 Cmo 184/2005

⁹⁹ rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. 8 Cmo 307/2004

¹⁰⁰ rozhodnutí NS ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005

¹⁰¹ BUREŠ, Jan a kol. *Občanský soudní řád, velký komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 22-38.

¹⁰² rozhodnutí NS ze dne 11. 12. 2003, sp. zn. 32 Odo 217/2002

¹⁰³ rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 23 Co 509/2008

příslušný bude ten soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo RŘ, je-li toto místo v tuzemsku. Jinak je příslušný soud, který by jím byl, kdyby nedošlo k uzavření rozhodčí doložky.¹⁰⁴ Pro místní příslušnost použijeme opět podpůrně ustanovení OSŘ.

Toto podání je třeba učinit vůči druhému účastníku, nikoliv proti soudu, dojde-li k tomu, není to důvod k zastavení řízení pro nedostatek soudní pravomoci, nýbrž dojde k zamítnutí.¹⁰⁵

3.3.1 Lhůta

Dalším podmínkou pro přípustnost návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je dodržení zákonné lhůty. Jelikož jde o lhůtu zákonnou, nepřichází v úvahu institut zmeškání lhůty dle § 58 OSŘ. V § 32 ZRŘ je stanovena tři měsíční lhůta, která běží od doručení rozhodčího nálezu té straně, která návrh na zrušení podává. Zákon na tomto místě však neodlišuje RNy, které nabyly právní moci a které doposud ne, protože právní moci RN nabývá až doručením všem stranám za předpokladu, že není sjednán přezkum dle § 27 ZRŘ. Vystává zde však otázka, jaký je tedy vztah mezi řízením o zrušení návrhu a přezkumným řízením. Jelikož z výše uvedeného plyne, že může dojít k situacím, kdy souběžně poběží obě tyto řízení, nejde tedy o vztah speciality. Autor citované publikace zastává názor, že doslovné znění ustanovení § 32 ZRŘ platí pouze v případech, kdy doručení RN již nemůže být dále přezkoumán.¹⁰⁶ S tímto názorem souhlasím, jelikož paralelním souběhem řízení o zrušení rozhodčího nálezu a přezkumným, by vznikly obtížné situace. Například pokud by obecný soud RN zrušil a ve stejném okamžiku by jej přezkumný rozhodce změnil. Soud by tak tento RN projednával zbytečně, jelikož by chyba byla napravena věcným přezkumem. A dle mého uvážení jsem toho názoru, že pokud si strany výslovně přezkum dle § 27 ZRŘ sjednaly, chtějí primárně řešit vady rozhodčího nálezu skrze tento institut.

Důležitou otázkou je také to, zda jde o lhůtu procesní nebo hmotněprávní. K povaze lhůty se vyjádřil i NS ČR ve svém rozsudku ze dne 21. 12. 2010. NS v tomto rozhodnutí shrnul, že dle § 32 ZRŘ má být návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán u soudu či na poště ve lhůtě tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu straně navrhuující zrušení. NS se opřel o své dřívější rozhodnutí ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008, ve kterém dospěl k závěru, že pro počítání lhůt v civilním procesu se užije zejména § 57 odst. 3 OSŘ, kterým je

¹⁰⁴ POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4. s. 158-160.

¹⁰⁵ rozhodnutí NS ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 32 Odo 217/2004

¹⁰⁶ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 129-132.

stanovena fikce, že lhůta je zachována, pokud je poslední den učiněn úkon u soudu nebo u orgánu, který má povinnost jej doručit. V tomto dřívějším rozhodnutí určil tedy za rozhodující okamžik předání poště k přepravě. Jelikož se v rozhodčím řízení použijí ustanovení OSŘ přiměřeně, bude se aplikovat i toto ustanovení a můžeme tedy dojít k závěru, že lhůta pro zrušení rozhodčího nálezu je procesněprávní.

V posledním je nutno ještě zmínit, že ZRŘ neupravuje žádnou poučovací povinnost o možnosti podání návrhu na zrušení. K této problematice se vyjadřoval i Krajský soud v Hradci Králové, který ve svém rozsudku upozornil, že i když se pro RŘ užijí přiměřeně ustanovení OSŘ, nelze z toho dovodit, že při nedostatku poučovací povinnosti by platila neomezená lhůta, jelikož z § 204 odst. 2 a § 240 odst. 3 OSŘ je zřejmé, že jak v případě odvolání, tak dovolání se při absenci poučovací povinnosti pouze prodlužuje lhůta na tři měsíce. V opačném úsudku by byla narušena právní jistota.¹⁰⁷ Ovšem mám za to, že i když dle výše zmíněného rozhodnutí NS se ustanovení OSŘ neužijí přímo a je třeba brát ohled na zásady rozhodčího řízení, ustanovení OSŘ o poučovací povinnosti by měla být v rozhodčím řízení aplikována přímo v každém případě. Smyslem poučovací povinnosti je upozornit účastníky na jejich procesní možnosti. A to jinak neodporuje principům, na kterých je vystavěno RŘ.

3.3.2 Důvody zrušení rozhodčího nálezu

RN jde zrušit pouze z taxativně stanovených důvodů, které jsou uvedeny v § 31 ZRŘ. Následně vyložím jednotlivé důvody.

Důvod dle § 31 písm. a) ZRŘ:

Tento důvod se týká nálezů, které byly vydány ve věci, ve které nelze uzavřít platnou rozhodčí doložku. Jde tedy o nearbitrabilní spor. Příkladem může být RN vydaný ve věci rozvodu. Základem pro určení, zda spor může být podroben rozhodčímu řízení nebo ne, je § 2 ZRŘ. Tuto problematiku jsem rozebírala výše.

Následkem nedostatku arbitrability by bylo, že by se jednalo o nicotný akt. Avšak i tento akt je třeba napadnout návrhem na zrušení.¹⁰⁸ Pokud RN vydal orgán, který k tomu nebyl oprávněn, výkon takového rozhodnutí je nepřípustný. Pokud by byl však i přesto výkon rozhodnutí nařízen, musel by být soudem zastaven dle § 268 odst. 1 písm. a) nebo h) OSŘ.¹⁰⁹

¹⁰⁷ rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 3. 2013, sp. zn. 18 Co 138/2013

¹⁰⁸ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 133.

¹⁰⁹ VRCHA, Pavel. Rozhodčí nález vydaný bez rozhodčí smlouvy. *Právní fórum*, 2008, č. 12, s. 518-521.

Po zrušení z tohoto důvodu věc logicky nemůžou projednávat opět rozhodci, ale může ji rozhodnout na návrh některé ze stran soud.

Důvod dle § 31 písm. b) ZRŘ:

I v tomto zrušovacím důvodu jde o neplatnost rozhodčí smlouvy. Zde však nejde o případ, kdy spor nevyhovuje podmínkám arbitrability, ale o jiné důvody neplatnosti. Může se jednat například o případy, kdy se strany shodly na zrušení rozhodčí smlouvy, kdy je rozhodčí smlouva neplatná pro nedostatek zmocnění, popř. je rozhodčí smlouva platná, ale vztahuje se na jiné nároky, než jsou předmětem rozhodčího řízení.

S tímto zrušovacím důvodem souvisí i ustanovení § 15 odst. 2 ZRŘ, které stanovuje jako nejzazší moment uplatnění námitky nedostatku pravomoci první úkon v řízení týkající se věci samé. To znamená, že důvod § 31 písm. b) se od § 31 písm. a) liší v tom, že u důvodu b) soud bude zkoumat, zda účastník uplatnil nedostatek pravomoci již v řízení, kdežto u důvodu a) soud rozhoduje ex off.

Účinný OZ mění koncepci platnosti právního jednání a přináší i institut zdánlivého právního jednání. A právě nicotné rozhodčí smlouvy, na základě nichž byl vydán RN, je třeba zařadit pod tento zrušovací důvod. Zdánlivé neboli nicotné jednání je, jak uvádí § 551, 552, 553 OZ, takové jednání, kterému chybí vůle, je nesrozumitelné, neurčité. Důležité je také zmínit, že OZ tuto zdánlivost zmírňuje v tom, že v § 553 odst. 2 zavádí ratihabici takového právního jednání za předpokladu, že si strany vyjasní obsah. Prof. Bělohlávek pod toto zhojení řadí i situace, kdy strana při prvním úkonu ve věci samé neuplatní námitku nedostatku pravomoci.¹¹⁰

Dle mého názoru je tato interpretace špatná. Zdánlivé jednání lze vyjasněním zhojit pouze v tom případě, že zdánlivost vznikla na základě neurčitosti nebo nesrozumitelnosti, nikoliv v důsledku neexistence vůle. Nesrozumitelné či neurčité je jen ujednání, u něhož nelze ani výkladem napravit nedostatky spojené s projevem vůle. Rozhodčí smlouva má zákonem stanovené náležitosti a vzniká pouze a výlučně dohodou stran, nikoliv konkludentně nevznesením námitky. Konsenzus strany nejde dodatečně zhojit a tím vnutit účastníku uzavření rozhodčí smlouvy. Stejný názor zastává i Vrcha v citovaném článku, který odkazuje na Komentář k občanskému soudnímu řádu.¹¹¹ V něm autor zdůrazňuje, že rozhodčí smlouva z povahy věci nemůže vzniknout ničím jiným než shodným projevem vůle. Rozhodci proto

¹¹⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1087-1093.

¹¹¹ VRCHA, Pavel. Rozhodčí nález vydaný bez rozhodčí smlouvy. *Právní fórum*, 2008, č. 12, s. 518-521.

mohou začít projednávání věci pouze za předpokladu, že jim žalobce předloží i písemnou rozhodčí smlouvu. „Jestliže zákon počítá s možností strany namítat neexistenci rozhodčí smlouvy (§15 odst. 2 RozŘ), pak uvažuje jedině se situacemi, kdy mezi účastníky jsou jinak uzavřeny či uzavřeny rozhodčí smlouvy, avšak právě v konkrétní projednávané věci taková dohoda uzavřena nebyla.“¹¹²

Další problematickou otázkou je, zda překážka rei iudicatae bude důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. a) nebo b). Například Raban se přiklání k důvodu a) a argumentuje tím, že „rozhodl-li by rozhodce ve věci, v níž již rozhodl soud, nemohly strany dodatečně uzavřít rozhodčí smlouvu o téže věci a to ani konkludentním způsobem, neboť by byla v rozporu s §159a odst. 5 OSŘ.“¹¹³ Přikláním se k tomuto názoru, ale jen za situace, kdy rozhodčí smlouva vznikla až po právní moci soudního rozhodnutí. Pokud došlo ke shodnému projevu vůle dříve, což ve většině případů asi bude, je nutné RN vydaný na základě takové rozhodčí smlouvy zrušit z důvodu její neexistence, jelikož rozhodčí smlouva byla uzavřena sice platně na konkrétní případ a příslušný spor, ovšem o němž již bylo rozhodnuto, proto není důvod považovat rozhodčí smlouvu za existující, jelikož její předmět již byl dřívějším rozhodnutím vyčerpán.

Důvod dle § 31 písm. c) ZRŘ:

Pod písmenem c) se objevují důvody pro zrušení týkající se osoby rozhodce. Je to jednak případ, kdy rozhodoval rozhodce, který nebyl nijak povolán k rozhodování nebo také případ, kdy rozhodce neměl způsobilost být rozhodcem. Důvodem pro vyloučení není jenom účast na rozhodování, ale obecně účast v kterékoliv části řízení. Rozhodce se vůbec nemusí účastnit hlasování. Pod tento zrušovací důvod se dokonce zahrnuje i případ, kdy se nepovoláný nebo nezpůsobilý rozhodce účastnil řízení a RN byl přijat jednomyslně, takže i bez jeho hlasu by takový RN byl vydán. Dle Vrchního soudu v Praze¹¹⁴ a NS ČR pod tyto důvody nelze zahrnout ani podjatost rozhodce,¹¹⁵ jelikož tento důvod se týká nezpůsobilosti výkonu funkce dle § 4 ZRŘ a situace, kdy rozhodce vůbec nebyl povolán k rozhodování.

S názory, že podjatost rozhodce nespadá pod tento důvod, si troufám nesouhlasit, jelikož způsobilost rozhodce není dána pouze předpoklady uvedenými v § 4 ZRŘ, ale musíme brát v ohledu i předpoklady pro nezávislé a nestranné rozhodování. Jelikož jednou ze zásad

¹¹² BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 479.

¹¹³ RABAN, Přemysl. K otázce vzájemného působení zahájení soudního a rozhodčího řízení. *Soudní rozhledy*, 2007, č. 1, s. 4.

¹¹⁴ rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 2007, sp. zn. 8 Cmo 351/2007

¹¹⁵ rozhodnutí NS ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1779/2008

rozhodčího řízení je i nestrannost a nezávislost rozhodce. Z toho jasně vyplývá, že jednou z podmínek způsobilosti rozhodce je i jeho nepodjatost. Pokud by spor rozhodl rozhodce, který by tento požadavek nesplňoval, nastal by stejně závažný důsledek jako v případě nezpůsobilého rozhodce dle § 4 ZRŘ. Proto mám za to, že je nutné pod důvod § 31 písm. c) podřadit i situaci, kdy byl RN vydán podjatým rozhodcem.

Námitku vztahující se k osobě rozhodců je také nutné vznést dřív, než je zahájeno řízení ve věci samé. Po zrušení rozhodčího nálezu dle tohoto důvodu, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti, čili věc může být projednána opět rozhodci, jen jsou ze zákona vyloučeni rozhodci, kteří nepodíleli na rozhodování.¹¹⁶

Důvod dle § 31 písm. d) ZRŘ:

U písmene d) se jedná o důvod pro zrušení za situace, kdy RN nebyl přijat většinou rozhodců. Z toho logicky vyplývá, že lze použít pouze v případě, kdy se na rozhodování podílelo více rozhodců. Objevují se i názory, že tento důvod je nadbytečný, jelikož je pravdou, že ani NS takový případ dosud neřešil.¹¹⁷ S tím se však neztotožňuji, jelikož zákonodárce pouze chrání procesní práva účastníka a jeho vůli směřující k rozhodování několika rozhodci. Navíc mám za to, že pod jiný důvod nejde tento případ podsunout.

Po takovém zrušení je zachována pravomoc rozhodům a dochází ke stejné situaci jako po zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. c).

Důvod dle § 31 písm. e) ZRŘ:

Pod písmenem e) se nachází důvod, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. Tato možnost zrušení je mimořádně důležitá, jelikož ve většině případů není připuštěn přezkum dle § 27 ZRŘ. Proto má strana možnost vyjádřit své argumenty pouze jednou. Je zde také velmi úzká souvislost s rovností stran, která se projevuje zejména v zákazu vést řízení pouze v jazyce jedné strany nebo například v rozdílné délce lhůt pro obě strany. Tento důvod se uplatní nejen, pokud bylo straně zabráněno účastnit se celého řízení, například neúčinným doručováním, ale i tehdy, pokud byla strana omezena v právu účastnit se jednotlivého úkonu, příkladem může být neúčast u výslechu klíčového svědka. Ovšem na druhou stranu, již pod tento důvod nelze subsumovat případ, kdy rozhodci straně umožnili

¹¹⁶ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 135.

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008, str. 304

účastnit se úkonu, avšak strana této možnosti nevyužila.¹¹⁸ Žalobce se nemůže dovolávat zrušení dle § 31 písm. e), pokud i přes poučení o následcích písemně odmítl účast na jednání bez rozhodného důvodu.¹¹⁹ RŘ je postaveno na neformálnosti, to znamená, že pro prokázání tohoto důvodu bude důležitý faktický stav.¹²⁰ Jde zejména o procesněprávní vady, protože jak již bylo a bude ještě zmíněno, soud nemůže posuzovat RN po hmotněprávní stránce.¹²¹

Možnost věc projednat má i svoji časovou stránku. Jde zejména o zachování lhůt v rozhodčím řízení. Veškeré posuzování musí být čistě individuální. Zde se zohledňuje zejména to, zda jde o vnitrostátní nebo zahraniční RŘ nebo o doručování do ciziny. Rozhodci mají povinnost stanovit dostatečnou lhůtu k tomu, aby měli účastníci možnost vyjádřit se, účastnit se jednání a obecně uplatňovat ústavně garantovaná práva.

Co se týká provedení důkazů, můžeme sem zařadit pouze situaci, že se rozhodce odmítl důkazem zabývat. Odmítnutí důkazu je samozřejmě přípustné, ovšem pak si jej musí rozhodce náležitě odůvodnit. Pokud strany v rozhodčí smlouvě přistoupily na variantu, že RN nemusí být odůvodněn, jde toto procesní omezení k jejich tíži. O případ zrušení dle tohoto důvodu nejde v situaci, kdy rozhodce důkaz zhodnotil, ale neprovedl, jelikož považoval zjištěná skutková tvrzení za dostatečná.¹²²

Lze shrnout, že tento důvod bude sloužit stranám k prosazení si argumentu, kterému rozhodce nevěnoval dostatečnou pozornost a jež shledávají za stěžejní.

Důvod dle § 31 písm. f) ZRŘ:

Toto ustanovení je z ohledu na praxi nesmírně problematické. Důvod se rozděluje na dvě části. První z nich je případ, kdy RN odsuzuje k plnění, které nebylo žádáno. Zde se nevyskytují žádné větší výkladové problémy. Jde o klasický případ, kdy rozhodce překročil nárok uplatňovaný petitum neboli ultra petita. Předmětem občanského soudního řízení mohou být i věci, u nichž požadavek nepřekročení návrhu neplatí. Jde zejména o nesporná řízení upravená z. č. 292/2013 Sb. V rozhodčím řízení však tyto typy věcí nejdou projednat, jelikož není dána jejich arbitrabilita.¹²³ Závěrem tedy můžeme říct, že v rozhodčím řízení jsou rozhodci vždy vázáni petitum a v žádném případě jej nemohou překročit. Tento závěr potvrzuje i rozhodovací praxe, která vyjadřuje, že rozhodce je vázán návrhem strany a

¹¹⁸ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 135-138.

¹¹⁹ rozhodnutí NS ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007

¹²⁰ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 138.

¹²¹ rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2005, sp. zn. 8 Cmo 80/2005.

¹²² BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1094-1100.

¹²³ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 138-140.

vyjádřit se ke změně petitu může pouze tehdy, pokud by dosavadní zjištěné skutečnosti nemohly být podkladem pro další řízení. „Rozhodovací senát nemůže žalující straně přiznat něco jiného, než žalující strana požadovala (např. uložit žalované straně jinou povinnost), popř. přiznat žalující straně plnění, avšak z jiného skutkového základu, než který je předmětem řízení. Na druhé straně je rozhodčí senát oprávněn posoudit věc po právní stránce jinak, než to učinila žalující strana.“¹²⁴

Druhá část tohoto důvodu se týká případu, kdy RN odsuzuje k plnění nemožnému či nedovolenému. Dalo by se tedy shrnout, že jde o případ protiprávnosti výroku. Nedovolenost zde vychází z předmětu závazku, bude se tedy jednat například o plnění, se kterým může disponovat pouze subjekt, který je nadán určitým oprávněním, nebo o plnění podléhající státnímu dozoru. Aplikace tohoto zrušovacího důvodu může být problematičtější zejména v rozhodčích řízeních s mezinárodním prvkem.¹²⁵

Avšak nejvíce problémů a diskuzí vyvstává s otázkou zrušení rozhodčího nálezu, který je v rozporu s hmotným právem, jelikož obecně takový RN zrušit nejde. Tato možnost je připuštěna pouze u spotřebitelského sporu. Je judikováno, že dle § 31 písm. f) ZRŘ nelze zrušit RN pro rozpor s dobrými mravy (spotřebitelské spory nechávám stranou). NS ve svém rozhodnutí odkazuje na povahu institutu zrušení rozhodčího nálezu, který nemá rozhodnutí věcně přezkoumávat, proto nelze dojít ani k závěru, že pod písmeno f) bychom mohli zařadit i zrušení rozhodčího nálezu pro rozpor s dobrými mravy, jelikož základem pro tento závěr by byl věcný přezkum.¹²⁶ Obecně uznávaným a NS judikovaným názorem tedy je, že v rozhodčím řízení není připuštěn věcný přezkum rozhodnutí, vyjma speciálního případu u spotřebitelských sporů.¹²⁷ V právní praxi však existují názory prosazující pravý opak. Jako základní kámen pro svou argumentaci používají ustanovení § 25 odst. 3 ZRŘ, který formuluje požadavek, že se rozhodci řídí hmotným právem, pokud si strany výslovně nesjednají možnost rozhodování dle spravedlnosti. Případ umožnění rozhodování dle spravedlnosti však v tomto výkladu ponecháme stranou. Strany tedy vyloučí pravomoc obecným soudům, avšak se zákonným podkladem pro postup dle hmotného práva. Pokud by rozhodci rozhodčím nálezem nedodrželi hmotněprávní normy, je nutné tvrdit, že překročili svou pravomoc, jelikož ji na ně strany přenesly s vědomím, že budou rozhodovat dle hmotného práva.¹²⁸

¹²⁴ nález Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rsp 19/95

¹²⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1100-1102.

¹²⁶ rozhodnutí NS ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007

¹²⁷ například: rozhodnutí NS ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1452/2007; či rozhodnutí NS ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007.

¹²⁸ VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces? *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 1.

Přikloňuji se k tomuto názoru, že jelikož je v ČR umožněno přenést právo pravomocně rozhodnout spor na soukromé subjekty, které se dle zákona mají povinnost řídit účinným hmotným právem, měla by být i zakotvena ochrana proti překročení této pravomoci a excesům, kterých se rozhodci můžou rozhodčím nálezem dopustit. Avšak nesouhlasím, aby byl připuštěn věcný přezkum obecnými soudy, jelikož šlo o příliš velký zásah do pravomoci rozhodců a narušilo by to celý institut rozhodčího řízení, jelikož ten je vystavěn na autonomii vůle, díky které je rozhodnutí svěřeno soukromým subjektům a tím pádem odňato toto oprávnění soudům obecným. Proto by bylo dle mého názoru vhodné rozšířit výklad ustanovení § 31 písm. f) i na zjevný rozpor s dobrými mravy, jak je tomu u spotřebitelských sporů, a též zjevné porušení hmotného práva. Je totiž nelogické, aby RN vydaný ve spotřebitelském sporu, který je rozhodován rozhodcem zapsaným do seznamu, čili osobou s právním vzděláním, byl možný věcně přezkoumat a zrušit, pokud bude v rozporu s právními předpisy, a naopak nespotebitelský RN, u kterého na osobu rozhodce nejsou kladeny žádné požadavky, nebyl možný v případě rozporu s hmotným právem zrušit.

Důvod dle § 31 písm. g), h) ZRŘ:

Tyto důvody byly rozebrány výše v kapitole týkající se ochrany spotřebitele.

Důvod dle § 31 písm. i) ZRŘ:

Pod písmeno i) spadají případy, kdy se zjistí, že jsou dány důvody pro obnovu řízení. Obnovu řízení upravuje § 228 a násl. OSŘ. Lze shrnout, že je možné podat v rozhodčím řízení návrh na zrušení rozhodčího nálezu tehdy, pokud jsou nové skutečnosti, které bez viny navrhovatele nebylo možné v původním řízení použít a které mají pozitivní vliv na rozhodnutí ve věci samé.

Pochybnosti v souvislosti s tímto zrušovacím důvodem vyvolává lhůta. Konkrétně počátek běhu této lhůty, jelikož podle § 233 OSŘ tří měsíční lhůta pro podání návrhu na obnovu řízení běží od doby, kdy se navrhovatel o důvodu obnovy dověděl a lhůta pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu běží od doručení rozhodčího nálezu navrhovateli. Obecně lhůtu pro podání návrhu na RŘ upravuje § 32 ZRŘ. V tomto případě není stanovena jiná lhůta, proto je nutné dojít k závěru, že zde platí obecné pravidlo pro počátek lhůty stanovené v § 32 ZRŘ, čili od doručení rozhodčího nálezu navrhovateli.¹²⁹

¹²⁹ KLEIN, Bohuslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 140-142.

Závěr

V Českých zemích má institut rozhodčího řízení dlouholetou tradici a postupem času zaujímá stále větší procento v řešení sporů. S tím, jak roste počet řešených sporů v rozhodčím řízení, roste i kritika tohoto institutu a probíhají neustále diskuze. I přesto, že v odborné literatuře nalezneme jednostranné názory, že RŘ je pro řešení sporů výhodnější či naopak absolutně nevyhovující, mám za to, že jednoznačný závěr nelze učinit, vždy je třeba zkoumat individuální okolnosti případu. Ve své práci jsem si vytyčila výzkumnou otázku, zda je česká právní úprava rozhodčího řízení dostačující.

Abych byla schopná odpovědět na výzkumnou otázku, musela jsem nejprve udělat analýzu problematických aspektů rozhodčího řízení. Docházím k závěru, že v mnoha ohledech česká právní úprava rozhodčího řízení není šťastná a právě to zakládá překážku pro úspěšné dokončení rozvoje rozhodčího řízení u nás a brání úplnému rozvoji všech výhod, které může RŘ přinášet. Velký podíl na kritice a růstu problémů mají soudy a jejich nejednotné rozhodování a rozporný výklad jednotlivých ustanovení ZRŘ. Přitom judikatura je jedním z nejhodnějších nástrojů, který by měl zabránit stupňování problémů či úplně odstranit sporné otázky v právní úpravě rozhodčího řízení. Nemalý podíl na negativismech rozhodčího řízení má i veřejnost sama a její nízká informovanost. Laická veřejnost má pochopitelnou nedůvěru vůči tomuto institutu, jelikož se s ním setkává pouze v negativních a kritických souvislostech. Média neustále skloňují RŘ jako nefungující a zločineckou formu rozhodování. Přesně tyto důvody mě vedly ke stanovení si hypotézy této diplomové práce a cíle, jímž je rozbor těchto nejzávažnějších problémů v právní úpravě a nastínění jejich řešení, vyjasnění nesrovnalostí a nejasností.

V první kapitole jsem věnovala rozhodčí smlouvě a problémům souvisejícím s jejím uzavřením. Hned na úvod jsem rozebrala vůbec povahu rozhodčí smlouvy, vyložila rozdílné názory odborníků a vyslovila svůj závěr, že rozhodčí smlouva je procesněprávní ujednání, na jehož proces uzavírání se pomocí analogie užije OZ. Následně jsem zhodnotila jednotný názor na vztah smlouvy hlavní a rozhodčí. Zde nebylo třeba posuzovat rozdílné názory, jelikož ohledně tohoto problému se praxe již ustálila. Další podkapitulu jsem zasvětila striktním podmínkám pro platnost rozhodčích smluv. Na tomto místě bylo nutné vyložit důsledky nedodržení zákonných podmínek, čili problematiku neplatnosti dle OZ. Po kvalifikování jednotlivých důvodů pro platnost absolutní a relativní, jsem dospěla k závěru, že jde o neplatnost absolutní. V této kapitole se bylo nutné zabývat také arbitrábilitou, konkrétně co tedy lze projednat v rozhodčím řízení a co už ne. Zabývala jsem se také jedním

z nejdůležitějších formálních požadavků, a to písemnou formou rozhodčí smlouvy, a následky jejího nedodržení z hmotněprávního hlediska. Opět jsem dospěla k závěru, že důsledkem bude absolutní neplatnost, jelikož ZRŘ klade na písemnou formu rozhodčí doložky tak velký důraz, že při takovém porušení smysl a účel zákona říká jednoznačně, že musí jít o neplatnost od počátku, tedy o absolutní. Platná rozhodčí doložka má za následek založení pravomoci rozhodce a odejmutí pravomoci obecnému soudu. Proto mám za to, že písemnost na tomto místě nehraje pouze důkazní roli nebo varovnou funkci.¹³⁰

Střední část práce jsem věnovala ochraně spotřebitele. Úkolem této kapitoly bylo zhodnotit úroveň právní ochrany, kterou poskytuje ZRŘ slabší straně, tedy globální ochranu. Ochrana spotřebitele musí být dostatečně vysoká, avšak ne natolik, aby poškozovala podnikatele. Šlo by tedy říct, že je slabší stranu je třeba chránit, avšak vždy je třeba mít na paměti zásadu *vigilantibus iura* a je na zákonodárci, aby našel tu správnou hranici. Nejzásadnějším posunem v rozhodčím řízení byla novela ZRŘ z. č. 19/2012 Sb. Tato novela oficiálně potvrdila přípustnost rozhodčích doložek ve spotřebitelských sporech. Dle mého šlo o správný krok, jelikož zákaz rozhodčích doložek v těchto sporech by mohl znamenat zahlcení soudů bagatelními spory, jejichž přínos do státního rozpočtu by byl zanedbatelný v porovnání s náklady, které by sebou nesly. V souvislosti s touto novelou je představeno mnoho nových prvků, které posilují pozici spotřebitele v rozhodčím řízení. Zmínila bych zejména povinnosti samostatné rozhodčí smlouvy, obligatorní náležitosti, které musí rozhodčí smlouva obsahovat, povinné poučení o následcích uzavření rozhodčí smlouvy. Obrovským posunem byl také nově zavedený institut autorizovaného rozhodce, který je velkou zárukou nestrannosti rozhodce. Rozhodčí doložky jsem zkoumala z pohledu zneužívajících klauzulí. Výsledkem byl úsudek, že nelze a priori všechny spotřebitelské rozhodčí doložky považovat za nepřiměřené, musí být zohledňovány veškeré individuální okolnosti případu. Byla zde vyjasněna i problematika tzv. soukromých rozhodčích soudů, jejichž činnost byla deklarována za souladnou s právem. Troufám si tvrdit, že závěry, které tuto kapitolu prolínají, dostatečně dokazují, že současná právní úprava rozhodčího řízení zajišťuje spotřebitelům dostatečně silné postavení, jelikož na povrch zatím nevypluly žádné problematické aspekty, vyjma výkladových, kterým jsem již v textu uváděla.

V poslední kapitole jsem se věnovala přezkoumání a rušení rozhodčích nálezů. Hned na začátku jsem objasnila, formu rozhodnutí, která mohou být v rozhodčím řízení přezkoumána. Dalším problematickým aspektem, na který jsem narazila, bylo doručování.

¹³⁰ Diplomová práce, textová část, str. 17.

Zde bylo nutné zejména objasnit vztah mezi OSŘ a ZRŘ. Jsem zastáncem názoru, že aby RN byl pravomocný a vykonatelný, nemusí být doručováno zásadně dle OSŘ, pokud nebude zasažena zásada rovnosti. Přezkoumání rozhodčího nálezu jsem rozdělila na dva způsoby. Prvním je přezkoumání jinými rozhodci, jako fakultativní způsob. RŘ je tedy koncipováno jako jednoinstanční a mám za to, že neexistence instančního postupu, není protiústavní. Tento závěr jsem opřela zejména o to, že ani v soudním řízení není generálně připuštěno odvolání a navíc ze statistik Ministerstva spravedlnosti je zřejmé, že využívanost tohoto přezkumu je mizivá. Nelze tedy tvrdit, že druhostupňový přezkum je základní zásadou civilního procesu. Druhým způsobem obrany je zrušení rozhodčího nálezu soudem. RŘ je nezávislé na řízení soudním, proto je nesmírně důležité, aby obecné soudy nezasahovali do pravomoci rozhodců. Z tohoto důvodu zde není obecně připuštěn věcný přezkum. Za nejdůležitější část považuji podkapitulu, která je věnována rozboru taxativních důvodů pro zrušení. Jelikož zde se objevuje jeden z nejpalcivějších problémů rozhodčího řízení, a to zrušení rozhodčího nálezu, který je v rozporu s hmotným právem, s ohledem na nedovolenost věcného přezkumu. Po novele z. č. 19/2012 Sb. vznikla paradoxní situace. RN, který je v rozporu s hmotným právem, vydaný ve spotřebitelském sporu, soud může věcně přezkoumat a zrušit pro rozpor s právními předpisy na ochranu spotřebitele, zjevný rozpor s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Takový RN musí být vydán autorizovaným rozhodcem. Naopak RN z nespotebitelného sporu, který může být vydán rozhodcem bez právního vzdělání, nelze pro rozpor s hmotným právem zrušit. Mám tedy za to, že je nutné rozšířit důvod § 31 písm. f) ZRŘ a povolit tak částečný věcný přezkum jako je tomu u spotřebitelů.

Cílem bylo podrobně zhodnotit úpravu rozhodčího řízení, rozebrat nejzásadnější problémy rozhodčího řízení a naznačit způsoby řešení sporných otázek. Mám za to, že toho bylo dosaženo a na výzkumnou otázku můžu odpovědět, že úpravu rozhodčího řízení považuji za uspokojivou, zejména co se týče ochrany spotřebitele. Avšak nemůžu tvrdit, že současný právní stav rozhodčího řízení je úplně v pořádku, což dokazuje například problematika věcného přezkumu a zrušení rozhodčího nálezu, který je v rozporu s hmotným právem. U těchto problémů jsem nastínila, jaké řešení považuji za správné a snažila jsem se své stanovisko dostatečně odůvodnit.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

Knižní publikace:

1. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 625.
2. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1672.
3. BUREŠ, Jan a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 3328.
4. FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: Prospektor Praha, 1995, s. 176.
5. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1459.
6. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2097 – 2101.
7. MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 214.
8. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 254.

Příspěvky ve sborníku:

9. ŠMÍD, Ondřej. Zamyšlení nad možným dopadem rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008 na rozhodčí řízení. In KNOLL, Vilém (ed.). *Naděje právní vědy. Býkov 2010*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 533.

Odborné články:

10. BANDÚROVÁ, Monika. Rozhodčí doložka a plná moc. *Právní rozhledy*, 2009, č. 8, s. 5-7.
11. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 3, s. 89-95.
12. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 5, s. 15-21.

13. BĚLOHLÁVEK, Alexander. Druhá instance v rozhodčím řízení. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 6, s. 5-7.
14. HERBOCZKOVÁ, Jana. Některé otázky týkající se rozhodčího řízení vedeného online. *Právní rozhledy*, 2009, č. 9, s. 317.
15. HRABÁNEK, Dušan. K náležitostem rozhodčích smluv a činnosti soukromých „rozhodčích soudů“. *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 139-143.
16. KOCINA, Jan. Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch „soukromých rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 7-8, s. 48-49.
17. KOCINA, Jan. Rozhodčí nález jako exekuční titul a jeho doručení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 15, s. 569.
18. LISSE, Luděk. Jmenování a volba rozhodce nebo stálých rozhodčích soudů. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 2, s. 2-11.
19. LISSE, Luděk. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*, 2010, roč. 9, s. 2-11.
20. POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, 2008, č. 4, s. 158-168.
21. POHL, Tomáš. Několik poznámek k praktické aplikaci zákona o rozhodčím řízení. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 9, s. 2-12.
22. RABAN, Přemysl. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? *Bulletin advokacie*, 2010, roč. 6, s. 15-21.
23. RABAN, Přemysl. K otázce vzájemného působení zahájení soudního a rozhodčího řízení. *Soudní rozhledy*, 2007, č. 1, s. 4.
24. SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 5, s. 153.
25. SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 5, s. 153-158.
26. SLOVÁČEK, David. Rozhodčí řízení a směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 9, s. 331.
27. TOMSA, Miloš. K rozhodování majetkových sporů v rozhodčím řízení a k postavení rozhodčích institucí. *Obchodní právo*, 2005, roč. 14, č. 12, s. 12-17.
28. TOPINKA, Jan a kol. Jednostranná změna obchodních podmínek po rektifikaci. *Rekodifikační noviny*, 2012, č. 12, s. 2.

29. VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces? *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 1.
30. VRCHA, Pavel. Rozhodčí nález vydaný bez rozhodčí smlouvy. *Právní fórum*, 2008, č. 12, s. 518-521.
31. ZOULÍK, František. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 1, č. 1, s. 13 - 15.
32. ŽÍLA, Michal. Doručování rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 40.

Prameny:

Právní předpisy:

33. Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
34. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
35. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
36. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Soudní rozhodnutí:

37. Rozhodnutí ÚS ze dne 1. 11. 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01
38. Rozhodnutí ÚS ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02
39. Rozhodnutí NS ze dne 11. 12. 2003, sp. zn. 32 Odo 217/2002
40. Rozhodnutí NS ze dne 25. 10. 2004, sp. zn. 33 Odo 538/2003.
41. Rozhodnutí NS ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 32 Odo 217/2004
42. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. 8 Cmo 307/2004
43. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2005, sp. zn. 8 Cmo 80/2005
44. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 11. 2005, sp. zn. 5 Cmo 184/2005
45. Rozhodnutí NS ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 977/2005
46. Rozhodnutí NS ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2917/2005
47. Rozhodnutí NS ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005
48. Rozhodnutí NS ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006
49. Rozhodnutí NS ze dne 29. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005
50. Rozhodnutí NS ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006
51. Rozhodnutí NS ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007
52. Rozhodnutí NS ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

53. Rozhodnutí KS v Hradci Králové ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 23 Co 509/2008
54. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.
55. Rozhodnutí NS ČR ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007
56. Rozhodnutí NS ČR ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1779/2008
57. Rozhodnutí ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 5129/2007.
58. Rozhodnutí ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007
59. Rozhodnutí NS ČR ze dne 18. 11. 2009, sp. zn. 32 Cdo 4997/2008
60. Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. 14 Co 866/2009
61. Rozhodnutí NS ČR ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008
62. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009
63. Rozhodnutí NS ČR ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3300/2009
64. Rozhodnutí NS ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.
65. Rozhodnutí NS ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.
66. Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 9. 2011, sp. zn. 4 Cmo 319/2010.
67. Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.
68. Rozhodnutí ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010
69. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012
70. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010
71. Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 3. 2013, sp. zn. 18 Co 138/2013

Ostatní:

72. Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993
73. Odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR. *Statistický přehled soudních agend*, Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2011, s. 120.
74. nález Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rps 36/61
75. nález Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rsp 19/95
76. nález Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rsp 121/11

77. nález Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky, Rsp
668/05

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá aktuálními problémy rozhodčího řízení. V úvodní části je popsána rozhodčí smlouvu jako základ pro přenesení pravomoci rozhodnout spor na rozhodce. Zabývám se také platností rozhodčí smlouvy, a to jak z hlediska obsahu, tak i formy. Následně jsem se zaměřila na vztah hlavní a rozhodčí smlouvy. Samostatná kapitola je věnována ochraně spotřebitele a zhodnocení novely z. č. 19/2012 Sb. A na tomto místě je také rozebrán problém soukromých rozhodčích soudů. Na závěr zkoumám přezkoumávání rozhodčích nálezů a důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem.

Abstract

This master's thesis deals with current issues of arbitration. In the introductory part, the arbitration agreement is described as a basis for delegating the power to decide a dispute to an arbitrator. I also deal with the validity of the arbitration agreement, both in terms of content and form. Then I have focused on the relationship between the main and the arbitration agreements. A separate chapter is devoted to the protection of consumer and to the evaluation of the amendment a. no. 19/2012 Coll. There is also analyzed the problem of private arbitration courts. In conclusion, I research the reviewing of the arbitration awards and the reasons for annulment of the arbitration award by the court.

Seznam klíčových slov

Rozhodčí řízení, Rozhodce, Problematické aspekty, Spotřebitelské spory, Rozhodčí smlouva

Keyword list

Arbitration, Arbitrator, Problematic aspects, Consumer disputes, Arbitration agreement